

821(477)'06

Б-84

Ростислав
БРАТУНЬ

1

THE
MIDLAND
RAILWAY
COACH
BOOK

1901

Ростислав БРАТУНЬ

Твори у двох томах

Київ
Видавництво
художньої
літератури
«Дніпро»
1979

Ростислав БРАТУНЬ

ТВОРИ
У ДВОХ
ТОМАХ

ПОЕЗІЇ

ТОМ
перший

Ростислав Братунь
пришел в поэзию как певец
советской зари, что
взошла над западноукраинскими
землями в сентябре 1939 года.
В первый том вошли
избранные стихотворения
из предыдущих сборников,
в которых поэт воспевает
Коммунистическую партию —
вдохновительницу воссоединения
украинских земель в едином
Украинском Советском государстве,
дружбу советских народов-братьев,
а также лирика.

ПОЕТ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ

Ростислава Братуня читають і люблять. Він здобув свою репутацію в творчості і вже понад три десятиріччя, від студентських літ у Львівському університеті, наполегливо працює в письменстві, не лише прагнучи самовдосконалення, але й впливаючи на весь літературний процес, пильнуючи в собі почуття відповідальності за всю Країну поезії, до числа майстрів якої він увійшов, працею й талантом обстоюючи репутацію.

Коли українські землі возз'єдналися в єдиній Радянській державі, поетові було 12 років.

«В осінню ніч прийшла весна зелена,

Старе повергши в прах без вороття»,— так згодом напише про вікопомний вересень 1939 року Ростислав Братунь.

Поетове дитинство, відітнуте від радянських часів кордоном безправ'я, національного й соціального гніту, лишилося в капіталізмі (та ще й провінційному) тридцятих років, коли стосунки на західноукраїнському селі більше уподібнювались до феодальних, до часів проклятої Кобзарем кріпаччини. Потім була світова війна, і майже до двадцятирічного віку життя поета всотувало у себе так багато довколишнього лиха, що не кожна людина здатна перетерпіти стільки, зберігши у собі повагу й любов до життя, гідність, потяг до творчості.

водилось чути про те, як на Далекому Сході чи в Середній Азії, де побував Ростислав Братунь, люди запам'ятовували його за ту уважність, з якою поет дотикався життя їхнього, намагався збагнути такі далекі від рідної Львівщини, але такі близькі духовно краї. Велика кількість балад, написаних Р. Братунем, свідчить про його зацікавленість подією, характерами, що реалізують себе динамічно, в зіткненні з обставинами. Взагалі дослідникам слід було б глибше поцікавитись баладною творчістю поета — жанром не таким вже й поширеним в нашій сучасній літературі. Втім — поет вартий глибокої читацької та дослідницької уваги з багатьох поглядів. Зокрема, при всій суспільній заангажованості, при всій демонстративній публіцистичності своїх віршів Ростислав Братунь — лірик дуже відвертий і світлий, майстер — між іншим — пісень і романсів, що здобули найширшу популярність. Він таки — автор закоханих поезій про місто своє, про Львів; довірливу шану львів'ян Братунем заслужено — його не раз обирали головою Львівської організації Спілки письменників, редагував він і популярний «Жовтень»...

Отже, талановитий поет, чиє життя простяглося між двома періодами народного життєпису, — поет, що прийшов із Возз'єднання. Поет, що дотикає пекучі проблеми світу, рідного міста і свого власного життя. Комуніст (Братунь пам'ятає про свою партійність постійно і не дозволяє забувати про неї жодному з читачів), який віддано служить ленінській справі. Більше — не скажеш. Решта — у поезіях Ростислава Братуня, що лежать перед вами, і головна радість — від спілкування з її автором — у вас ще попереду.

Віталій КОРОТИЧ

Із книги

"ВЕРЕСЕНЬ"

(1949)

Прозорий вересень...
Дороги вкриті пилом,
І сонця мідь, мов сурма, в вишині,
Ти волю, матінко моя, зустріла
У ці блакитні і погожі дні.

Ішли полки...
Невпинно крок за кроком
Брати ішли, звільняли землю сліз.
Цей рік назвем — народження ми роком,
Бо радість, щастя він для нас приніс.

Назустріч люди йшли жаданій волі...
Із краю в край в цвітінні прапорів,
Щоб шану вам віддати, солдати ясночолі,
О, ні, у серці не знайдеться слів!

Щоб розказать про дні наруг, страждань
І про повстань багрянцеві заграви...
І в перший раз про сполохи світань,
Що, мов мережка, ткали прапор слави

В щасливий день возз'єднання в сім'ї
З Україною Радянською навіки,
О земле рідна! Луки, і гаї,
І повноводі прикарпатські ріки...

Цвісти тобі..
Шумить колгоспний сад,
Єдиний сад від Сяну до Славути.
Недолі не вернутися назад,
І хмарам сонця більше не закути!

В сім'ї одній під зорями Кремля
Цвіте навіки звільнена земля!

Доносить вітер із Підзамча
Далекий гуркіт поїздів.
Високий замок виринає
З туманів сіро-голубих.
Світанок. Сонце піднялося
І освітило древній Львів.
Рвонувсь гудок в безкрає небо,
Розлігсь по місту і затих...

За ним враз другий, ще дзвінкіше...
І, мов у відповідь, кругом
Гудки навколо розлилися
І день вітають. Світлий день.
Я пізнаю гудок «Сільмашу».
Октаву Східного депо...
Це дня народження вітає
Мій Львів у гомоні пісень...

Співає даль... Із Винник лине
Духмяність скошених отав...
Десь перші гуркотять машини —
Везуть з колгоспу молоко...
Тумани падають повільно,
І голубіє неба став...
І ранок очі протирає
Хмарин прозорим рушником.

І чую, як лунають кроки,—
Робітники, студенти йдуть...
Їх кличе день натхненний Львова,
Світанок праці і дерзань.
Я бачу: очі в перехожих,

Як небо молоде, цвітуть...
Здається, за усі століття
Це перший раз у Львові рань.

І ратуша в мережці неба
Червоним полум'ям горить,—
Це прапор має, прапор волі,
Що нам навіки заяснів.
Мій Львів живе, працює, вчиться!
Я чую, як життя двигтить,
Як серце на світанку б'ється
Передчуттям нових шляхів!

Наперекір катам лилися
Шевченка й Пушкіна пісні!

Коли ж у вересні червонім
Настав світанок зоревий,
З бійцями Пушкін йшов в колоні
У гімнастерці бойовій.

Я мову братньої Росії
По Пушкіну в дитинстві вчив,
Як символ правди і надії,
Як в майбуття ясний порив.

ЛИСТ ДРУГОВІ

Друже мій з-над далекої Волги,
Я сьогодні прощання згадав
І обійми солдатські недовгі,
Гімнастерки злинялий рукав.

Пишеш ти, що бої почалися
На роздоллі Каспійських степів,
Шумовинням дубового листя
Суховій ти спинити зумів.

Є у відповідь що написати,
Друже щирий ти мій, старшина,—
Не забувся і я воювати —
І у мене також новина.

Бригадиром у нашій артілі.
Хочу тридцять з гектара узять.
І візьму!.. Ми гвардійці у ділі,
І не вперше для нас наступать.

Ти над Волгою, я — понад Бугом.
О безкрая Вітчизно моя!
На посту щохвилинно я з другом,
На посту наша славна сім'я.

Що не рік, то нова перемога,
Що весна — розквітають сади...
У майбутнє відкрита дорога,
І усі ми прямуєм туди!

ПРАПОР НАД МІСТОМ

До центру міста вже прорвались танки.
Липневий день, мов спіле гроно, звис.
І десь зі сходу, десь з-за Погулянки
приносив вітер збуджуючу вість:

— У місті наші... В місті наші танки,—
котилася луна із двору в двір.
— Прорвались наші. Так, сьогодні, зранку
траншеям і ровам наперекір.

А там, де ратуша звелася старовинна,
там гуртувавсь танкістів екіпаж.
І лейтенант сказав:

— Хай сміло лине
в ясну блакить червоний прапор наш!

Пілоткою обтерши піт з обличчя,
боєць йому:

— Виконую наказ...
Про цю хвилину думав цілу ніч я,—
бо честь така бува в житті лиш раз.

Танкіст побіг... Там, в синім мерехтінні,
мов щогла, ратуша у вись пливе...
Землі Франка — покривдженій, нетлінній —
він возвістив:

— Життя прийшло нове!

Трасують кулі,
та солдат піднявся
на повний зріст в ту урочисту мить.
О ні, він смерті зовсім не боявся,
бо правди вічної нікому не убить.

Квартали танули, вставали в димці.
З Клепарова здіймався зловісний дим.
Бій наростав. Тікали з міста німці.
Свистів свинець над згарищем рудим.

Століття восьме зводилось над Львовом,
І Львів удруге народивсь в житті,
І воїн з прапором,
як кров, багровим
нового щастя вказував путі.

МОСКВІ

Я у Львові ім'ям твоїм марив,
Я Кремлівськими зорями снів,
Коли сонце ховалось за хмари,
Мов втікало від гніту панів.
Коли волі ми ждали зі Сходу
І про людські лиш снили права,—
У народну важку непогоду
Ти була разом з нами, Москва!

Ти полки свої, рідна, послала
Визволяти з неволі братів...
Сльози радості мати втирала,
Гомін щастя над краєм летів.
І на Зборах Народних у Львові
На весь світ прозвучали слова:
— Ми з Росією рідні по крові,
Будем разом з тобою, Москва!

У союзі радянських народів
Ми знайшли свого щастя розлив...
Сонце сходить повіки на Сході.
В нашім серці в майбутнє порив.
І як знову неволя наспіла,
І від горя жовтіла трава,—
Ти в той час маяком нам ясніла,
Повернула нам волю, Москва.

Нам Кремлівські займаються зорі —
Добрі світочі здійснених снів.
Від карпатських зелених просторів
Шле Москві привітання мій Львів.

Наші дні у труді розквітають,
Даль одкрита ясна, зорева...
Комунізм із тобою стрічаю,
Зореносна столице — Москва!

* * *

Коваль кував новий леміш
З щита розбитого «максима»,
І сталь була пісень дзвінкіш,
Вогнем боїв неопалима.

Він згладив віспи ряботу
Від куль, що щит цей обпікали.
Сказав:

— Сталь вічно на посту.
Спокою не зазнати сталі!

По розораних межах шумлять пшениці,
В даль безкраю пливуть повноводо.
По розораних межах з косою в руці
Йду господарем ранком, до сходу...

Я виходжу на поле. Схиляю косу.
Мов плавець поринаю у хвилі.
І збиває коса обважнілу росу
На долоні мої загорілі.

І за мною ідуть молоді косарі —
Вся бригада у повному складі.
Не один, а усі йдем на лан до зорі.
Наш це лан! Ця земля в нашій владі!

Сонця славимо схід. Йде робота скоріш.
Зійшло сонце раніш над Москвою.
І в промінні його бачим відсвіт зорі,
Що горить над Кремля вишиною.

ЗЕМЛЯЧКА

Осінній вечір. Йти б і погуляти.
У клубі танці. А тобі — не час.
І коси опустились на конспекти,
немов проміння сонця золоті.

Зімкнулись брови. Щось не зрозуміла...
Враз усмішка на хвилю спалахне...
Сторінки шелестять. Дівча читає,
моя землячка!.. Щастя молоде!..

Недаром батько й мати виряджали —
чи думав хто: Маринка в інститут...
Немов ще сниться: Стир, і ночі сині,
і рідних піль полотнище рябе...

Їй бути лікарем. Маринці із-під Луцька
з села надстирського... у хаті бідняка
лише подумати — і то було засміло,
що наймолодша вчитися піде.

Колись казали: «Хлопові у найми!..»
Тепер ми кажем: «Хочеш — йди
і вчись!..»

Дівча відклало на хвилинку книгу
і думає, як вернеться назад...

Приїде лікарем. В своє село приїде.
Тоді колгосп вже буде хоч куди...
Зустрінуть рідні. Голова артілі
її в лікарню білу поведе.

ЯБЛУКА

Лежать у травах яблука янтарні,
І тихо мріє вечоровий сад.
Я знаю, що твої слова не марні,
Що ластівкою вернешся назад.

Поїдеш вдаль дівчам голубооким,
Надовго кинеш дороге село,
І щоб твій жаль не був таким глибоким,
Щоби воно у спогадах жило,—
Ти візьмеш яблук у вербовий кошик
І повезеш до міста в інститут,
Таку солодку золотаву ношу,
Яку часом лише в піснях везуть.

Коли ж пролинуть вдаль юнацькі роки,
Ти знову прийдеш в бурштиновий сад,—
Дівча моє, таке ж голубооке,
Здержавши слово, вернеться назад.

І візьме плід, як наша юність, чистий,
Пропахлий молодим терпким вином,
Вже не дівча в барвистому намісті,
А сам колгоспний вчений агроном.

НІЧЛІГ

Заіржали коні,
Коні за мостом...
Тихо зорі сонні
Виснуть над селом...

Але нам не спати,
Хлопці, на зорі,—
В ніч пісень співати
На Розмай-горі!

Коней буйних пасти
В мареві вогнів —
Не за панську ласку,
Лайку куркулів...

У колгоспі нашім
Карі, вороні —
У районі кращі
Коні вогняні!..

Заіржали лунко
Коні за мостом...
Ночі ви юнацькі,
Зорі над селом!..

ПАРТИЗАНСЬКА

Срібну павутину
місяць поснував
серед трав осінніх,
серед шерхлих трав...
І сліди іскряться,—
від копит сліди...
Хто уніч проїхав —
дожени, знайди...
Ковпаківців коні —
гомін вдалині.
Срібне павутиння
заснує сліди,—
одинокі свідки —
ниви та сади.
Партизани їдуть
в ночі зореві...
Тільки вітер в спину,
роси по траві...
Лиш по ешелоні —
дим, пекучий згар:
підійнявсь до неба
полум'ям пожар...

Чи бачив хто із вас тепер
Грози приливи ранні,—
Як прошивають синь озер
Ясні дощі весняні?..

Як ланка йде після грози
На лан полоти засів,—
І сонце розсип бірюзи
Кидає для окраси.

О даль весняна після гроз!
Затихлий грім бентежний,—
Сліди дівчат і краплі рос...
І світ, і світ безмежний!..

Розквітають вишні...
Білі, наче сніг,
Пелюстки спадають,
Стеляться до ніг...

Вийду і побачу —
На квітках — сліди...
Ти в саду ходила
Ранком молодим.

Ти в кружлі білій
В нашому саду
Зустрічала сонця
Повінь золоту!..

Ніжна і хороша,
Юна і ясна,—
Ти, як на світанку
Тих садів весна!..

Ледь-ледь зелені клени,
Дорога край села...
Чия ти наречена
І відкіля прийшла?..

Ця зустріч випадкова,
А може, й зовсім ні...
До півночі розмова,
Впівголоса пісні.

Додому несла воду —
Із повним перейшла...
Чи на добро пригода —
Ця зустріч край села?

Я так люблю світанків час...
На сході заграви червоні,
Хмаринок росяні долоні
Блищать, мов точений алмаз;
І по небесній оболоні
Ріка блакиті розлилась...

Я землю радості люблю
За працю, за пісні дівочі,
За здолане засилля ночі!
Я ніжність мужністю сталю,
Бо всій землі світанку хочу!
Я землю юності люблю!

Із книги

"СВІТАНКИ"

(1950)

БРАТИ

Пам'яті Михася

Я народився у неволі
І зріс в волинському селі...
Тоді сіяв провісник волі —
Десятий Жовтень на землі.

Сніги лягли на чорне гілля,
Немов черемхи білий цвіт...
А батько мій ішов в підпілля,
Щоб я побачив вільний світ.

Була так близько Рад Країна,
Та рідко з неї мав листи...
Писали кривні: «Чуєш, сину,
У гості приїжджай... рости...»

Я ріс. І ріс мій брат за Збручем.
До мене слав свої листи.
Хвалився: «Ми у школі учим
Пісні Жовтневі, ну, а ти?..»

І вклав малюнок до конверта
(На диво, цензор пропустив):
Зі стягом, в небі розпростертим,
Йшли комсомольці серед нив.

А стяг ярів огнем червоним,
І зірка угорі була.
...Я пригадав тоді колону
Людей із нашого села.

Її зустріли поліцаї
Холодним полиском штиків.

І мати плакала в одчаї,
Що батько не вернувсь домів.

Я відписав тоді браткові:
«Чи чуєш, дорогий Михась,
Якби ожить цьому листкові,
Щоб мрія давнішня збулась...»

І час настав. І все збулося.
Малюнок брата мов ожив —
Знамено сонцем зайнялося,
Ішли полки між наших нив...

І у новій радянській школі
Я вже, як брат мій, піонер...
Тепер ми з ним в одному колі,
І шлях у нас один тепер.

ЛАМПОЧКА ІЛЛІЧА

Не спить село.
Село не може спати.
Чогось на ГЕС
робота затяглась...
Дід каже:
— Грошей лиш затрата,
а лампочка,—
диви,
не зайнялась.

Хтось басом:
— Що ти!
Ні, вона потягне,
Хоч річка і мала —
та сили в неї є.
Раз наш колгосп узявсь —
досягне
і вже
поставить на своє.

І гомонить юрба.
Тривожна. Нетерплива.
— А річка справді —
метр всього до дна.
І враз —
яскрава злива!
Рвонулось світло
повіддю з вікна.
Разком світлистого
намиста
заблисли лампочки
по всіх кутках села.

Хотілось зняти шапку —
урочиста
хвилина ця була.
Здалось,
прийшов радіти
із нашим всім селом,
прийшов з ясным привітом
в осінню ніч —
Ілліч.

Коли сурмач у ніч глуху
Тривогу засурмить,—
Що хочуть сонце на шляху
До сходу зупинить,

Що хочуть знов боїв, заграв,
Щоб гинули сини,—
То я піду між перших лав
Дорогами війни.

Я хочу миру. Але в бій
Піду на перший клич,
Щоб встав світанок голубий
Для всіх, для всіх сторіч!

МІСТО НАД НЕВОЮ

В твоїй суворості величній,
В широкій течії Неви,
В ночей прозорості незвичній
Відкрився світ для нас новий.

О Ленінградє, місто славне,
Де кожен камінь — свідок днів,
Коли в сімнадцятім загравнім
Тут ранок людства заяснів.

Людей твоїх сталєва сила,
Їх кров, і піт, і їх діла
Тебе удруге народили,
І вічна молодість прийшла.

Як твого серця не відчути —
В Кремлі його міцний рушій.
Я ленінградцем хочу бути,
Не з паспорта, а по душі!

БЕРЕЗЕНЬ

Як вітер віє над безмежжям поля,
Несе духмяність мокрої ріллі!
Дуби до сонця тягнуть віти голі...
Весна іде по радісній землі.

Ще день — і в поле! Буде славна праця.
І тракторист завзято чистить плуг.
Частина сонця лемешам віддасться
Разом з теплом його робочих рук.

Він розстіба сорочку. Вітер грає
І горниться до молодих грудей!
Шумлять потоки. Лине гомін краєм,
Гука на поле трудових людей.

ЩОРСІВСЬКА

Пронеслось повстання на тачанці,
Не минуло міста, ні села.
В бій ішли відважні таращанці —
Лише далеч в вибухах гула.

Лиш заграви висли на півнеба.
Наддеснянські хмурились бори.
О Вітчизно, кров і піт для тебе!
Все для волі — світлої пори!

Вдалині походи і заграви,
Заросли траншеї по лісах...
Але Щорса не погасла слава,
Він живе — не тільки у піснях.

І сьогодні у селі під Львовом,
Вдалині від синьої Десни,
Щорс відважний появився знову,
Наяву, — не в казці і не в сні...

Появився, як колись комдивом,
Серед тихих надбужанських піль...
І нікому це у нас не диво —
Щорсівською ми звемо артіль.

В БІЛУ НІЧ

На острови не перебратись.
Давно розведені мости...
Не знаю, як тобі признатись,
Що на землі найкраща ти,

Що місто світле нас здружило
У білу неповторну ніч.
А хмарки виткане вітрило
На шпиль знялося, наче клич...

І Ленінград фрегатом плине
Крізь білу ніч в світанку час.
І Мідний вершник в цю хвилину,
Здається, розуміє нас...

Ленінград, 1949 р.

Сонячне озеро світ залило,
Трави на лузі прозорі, мов скло.
Кидають верби мережану тінь.
Хмарки втопились в небесну глибінь.
Срібно мантачка клепає косу.
Гомін збиває останню росу.
Сонце високо... А глянь на покіс,
Що з-понад річки проліг аж по ліс.
Тільки біліють ген-ген косарі...
Скільки скосили вони від зорі!..
Хтось у хустині з артілі біжить:
— Що ж, накопилися? Хочеться пить...
— Ну і водиця — міцніша вина...
Ось і відро спорожнили до дна...

Трави медвяні, пахучі, густі,
Де болота пролягали пусті.
Там, де лиш чайка могла пролетіть,
Нині розлога левада лежить.

Сонячне озеро світ залило...
Пахне духмяне червнєве зело.

У саду прив'яли трави,
Місяць жовтий поміж віт,
З вітру подихом терпкавим,
Мов замерзлий птах, тремтить.

Так узяв би — розігріти
В теплоті своїх долонь...
І жар-птицею пустити
В небо сонячний вогонь.

МАЯКОВСЬКИЙ У ЛЬВОВІ

Його читали комсомольці
В глуху підпільну ніч...
Поет приходив — разом з сонцем —
І вів натхненну річ.

Сідав у гурті він між ними,
Немовби старший брат,
Ставали обрії ясними,
Немов квітневий сад.

Казав, що вистачить нам гніву,
Завзяття, волі, сил,
Щоб розкувати бідняцьку ниву,
Прогнати горе з сіл.

Щоб в місті страйкарів, у Львові,
Ні голод, ані жах
З робочих не точили крові
Ні наяву, ні в снах.

Поет приходив й сонця частку
Давав усім, усім,
Щоб, наче батька слово й ласку,
Несли у рідний дім.

Казали нам залізні ритми
Його дзвінких пісень,
Що прийде брат наш, визволитель,
Настане світлий день.

І він прийшов, той час жаданий,
Навіки згинув гніт.

Ми всі —

радянські громадяни.

Нам

заздрить

цілий

світ!

Народна воля і хотіння,
єдина думка і порив
На боротьбу нас надихають,
щоб для Вітчизни кожен жив.

Ми піднімаємо велично
криштално-чисті почуття,
А тих, хто стане на дорозі,
— розчавить колесо життя.

Ми вмієм працювать, творити,
підводити нові міста,
І працю в нас квітчає пісня,
батьора пісня неспроста.

І сталь, і люди в нас незборні,
із незвичайного лиття.
А тих, хто стане на дорозі,
— розчавить колесо життя.

Ми проти тліну, проти цвілі
і злобних палітв війни,
Ми проти тих, хто посягає
на сонце нашої весни.

Ми хочем миру! Ми ідемо
у величаве майбуття,
І тих, хто стане на дорозі,
— розчавить колесо життя!

О яблуневий ніжний квіт,
весняних вечорів зітхання,
коли весь світ мов мерехтить
в прибої щастя і кохання!
О яблуневий ніжний квіт!

Я дівчину в цей час зустрів,
як зустрічають ранні весни.
Її очей беззвучний спів
у неповторності чудесний.
Я дівчину в цей час зустрів...

І дотик пелюсток-долонь,
як поцілунок цвітопаду;
і неба зоряний вогонь
над хвилями мого саду.
І дотик пелюсток-долонь...

І все у плині звуків, барв,
весна й кохання, синь і квіти...
Бузок, що милій я ламав,
і ми, веселі, наче діти,
і все у плині звуків, барв...

Із книги
"ПІСНЯ
ПРО ВОЛЮ"

(1953)

МОЯ ЛЮБОВ

Я єсть народ, якого Правди сила
Ніким звйована ще не була.

Павло Тичина

Моя любов до тебе, Україно,
Як всіх чуттів злиття, порив, наказ,
Неповторима, радісна, єдина
І від життя цінніша в сотні раз.

Моя любов дає на подвиг сили,—
Я скелі рву, міняю рікам шлях.
Вона дала мені могутні крила
В загравах Жовтня, визвольних боях.

І я підвівсь, розправивши рамена,
Бо Партія збудила до життя.
В осінню ніч прийшла весна зелена,
Старе повергши в прах без вороття.

Моя любов до тебе, Україно,—
Це відданість бійця, будівника,
Це ласка і безмежна ніжність сина,
Це мужність, героїзм трудівника.

Моя любов шумить врожайним полем,
Виносить вугіль в шахтах на-гора,
Гаями розквітає наоколо,
Вогні черпає з синіх хвиль Дніпра.

Вона у Львові зводить ввись будови,
П'янить весною в київських садах.
Вона — це коси милої шовкові,
Вона — у наших сонячних піснях.

Мою любов нікому не здолати,
Вона, як свіжість вітру степова.
Моя любов — це ти, Україно-мати,
Возз'єднана, радянська, трудова.

РІДНА СТОЛИЦЯ

Кожний раз, як в Москву приїжджаю,
Так схвильовано серце тремтить,
Наче першу любов зустрічаю
На столичнім пероні в ту мить.

Ніби в цю повернувся хвилину
Знов додому з далеких країв,
І Москва, наче любого сина,
У обійми приймає свої.

Хоч не знаю, як вулиці звуться,
Але всі вони рідні, мої.
В море мови російської ллються
Різномовні дзвінки ручаї.

Я в палаці підземні спускаюсь,
Поринаю у радісний вир,—
Мандрівник по казковому краю,
Хоч звичайний метро пасажир!

І вночі мені довго не спиться —
В небі бачу зорю золоту...
Ти ростеш, моя рідна столице,
В глибину,
 в ширину,
 в висоту!

Кожен раз я з Москви від'їжджаю,
Мов напившись наснаги з криниць.
Кожну зустріч повік зберігаю
Із тобою, столице столиць!

МАЙБУТНІЙ ЛЬВІВ

Стрімчасті вежі ріжуть неба синь,
Туман ледь-ледь обвив кварталів блоки,
Пройшовши крізь століть важку глибіню,
Зустріло місто молодості роки.

Ти вийди й глянь на нього із гори,
Що піднялась зелена і врочиста,
І ти побачиш в сяєві зорі
Майбутній обрис трудового міста.

І ти побачиш контури споруд,
Що легітно здіймаються в блакиті
І ти відчуєш, як міняє труд
Околиці, що тонуть в спілім житті.

Як місто розширяється, росте,
Усі можливі перейшовши межі!
Он, де привілля парків молоде,
З'явились передач струнки мережі.

А понад всім звелися корпуси
Заводів в богатирському риштунку,
І скільки в них могутньої краси
І музики в гудках, що грають лунко!

Прекрасний наш радянський славний Львів!
І з кожним днем росте він, молодіє,
Бо геній партії це місто оновив,
І дійсністю стають завітні мрії!

* * *

Краплину сонця в лампочці замкнули
Дівочі руки, вмілі, чарівні.
І в дальні села, кишлаки, аули
Повезли сонце у німому сні.

Немовби пташка, замкнута у клітці,
Воно тужило в холоді склянім,
Але на ГЕСі, на бурхливій річці,
Сказали люди: «Сонечко, ходім!»

А десь в тайзі у темінь безпросвітну
Сипнула лампа світло літніх днів.
Її зустріли, мов живу і рідну...
А поруч був і наш далекий Львів.

СЕРЦЕ КАМЕНЯРА

Від карпатських стрімких перевалів
Аж до львівських хвилястих висот
Землю краєм Франковим назвали —
Це наймення надав їй народ.

І живе в цім найменні крилатім
Нездоланий титан — Каменяр.
Світлі думи, пориви завзяті,
Серця вічно палаючий жар.

Того серця, що болем боліло
У ріпницьких хатинах тьмяних.
Того серця, що щастя хотіло
Для людей роботящих простих.

Того серця — із ніжним зітханням
Понад тугою в'ялих листків...
Того серця — з буремним чеканням
Осяйного народження днів.

Днів, завітчаних радістю,
У які возз'єднався народ
У республік братерському колі
Після років неволі й незгод.

Хай же слава полине по краю,
Цьому серцю, що вічно живе,
Що вогнем незгасимим палає,—
Ніжне серце, ясне, грозове!

КЛЕНОВІ ЛИСТОЧКИ

Пам'яті В. Стефаника

Розвівайтесь, листочки кленові,
Розвівайтесь, летіть за вітрами,
Пронесіться весняним ви словом
Про те сонце, що сяє над нами.

Пролітайте над полем розлогим,
Над селом в яблуневім кипінні,
Де колись у свитині убогій
Тут лиш злидні ходили невпинні.

Розвівайтесь, листочки кленові,
Там, де в'яллю колись пролітали,
Де проносили розпачу слово,
Де від голоду діти вмирали.

Поклоніться мужицькій ви долі,
Що безмежжям крокує уранці.
І впадять ви на парти у школі,
Де сидять молоді покутянці.

Розвівайтесь, листочки кленові,
І торкніться хреста кам'яного,
За моря не втікають бідакові,
Не благати з прокльонами бога.

Ходить щастя по селах покутських,
Де Стефаник недолю лиш бачив,
Де він сльози визбирував людські,
Щоби в серце ввібрати гаряче.

Розвівайтесь, листочки кленові,
Розвівайтесь, летіть за вітрами,
Пронесіться весняним ви словом
Про те сонце, що сяє над нами.

ЯРОСЛАВУ ГАЛАНУ

Львівська осінь золотом налита...
Ти любив її колись, Галане,
Шлях за містом в озерцях з копита,
Павутиння, що в блакиті тане...
Ти любив виходити за місто
Там, де линув свіжий вітер з Сходу,
І шептав і ніжно, і врочисто
Про майбутні дні твого народу.
Ти любив робочі передмістя,
Де провулки у ріллі зникали,
Де не тільки повсихало листя,
А від горя людські діти в'яли.
Ти любив двори, де навіть осінь
Листям кленів гостем не бувала,
Де не знали про сріблясті роси,
Де жили, боролись, де не спали.
Ти їх звав — робітників із фабрик —
По підпільних зацімплених ночах,
По листівках, свіжих ще від фарби,
По маївках на горбах Розточчя,
По Бригідок сутінках тюремних,
По розливу гнівних демонстрацій,
По мольбі жіночій надаремній,
Що благала в бога хліба й праці...
Ти любив цей Львів протесту й гніву,
Львів квітневих передгрозь повстання,
І боровсь за будучність щасливу,
Знав, що зійде з Сходу зірка рання.
Ні шептицькі, ні УНДО без роду,
Ні ОУНу хижі горлорізи
Не могли зламати дух народу,
Міць його, сильнішу від заліза.

Львівська осінь золотом налита...
Ти любив її колись, Галане,
І тюрма була штиком розбита.
Сонце встало, сонце полум'яне!
Став на чати біля правди й миру,
Таврував зміїність Ватікану,
Хитрість папи і підступність кліру,
Писунів повійних рать погану,
Їх панів — доларовитих янкі,
Що наймали розбишак з дороги,—
'Ти їх знав. Боровся до останку,
Лицар правди, лицар перемоги.

Ти любив, як син кохану матір,
Україну, з'єднану, розкуту.
Знав: любові не вгасити ватру
І назад подій не повернути.
Правди зрадою ніколи не здолати.
Ти із нами, друже наш і брате.
Голос твій зміцнів, а не затих.
Смерть не переможе вартових.
Ти із нами знов на варті миру,
Серед перших — завжди вартовий.
І ряди рівняють командири:
— Йде Галан!

Живий!

Живий!

Живий!

ТИМ, ЩО БОРОЛИСЬ

Ровесники з далеких днів неволі,
Що молодість нескорену несли,
Рвучкі, немовби вітер в полі,
Ви, що в борні мужніли і росли,

Ви, що не вміли стати на коліна,
В життя йдучи з піднесеним чолом,—
Бійців жовтневих непокірна зміна —
Західної України комсомол!

Брати і діти славних комунарів,
Веселі хлопці з львівських передмість,
Ви йшли з братами та батьками в парі,
Несли жадану визволення вість!

Це ви ішли в ночей підпільних морок
За те, щоб день зборов тягар пільми...
— За рідну школу! — чую голос Колок,
Повторений бунтарними дітьми.

Батятичі повстання підіймають,
Волинь моя назустріч йде зорі.
Мов буревісники, у небеса злітають
Брати вогню — червоні прапори.

На барикадах чути голос Львова,
Що грозами квітневими гримить.
Панам знайома революцій мова:
Ще й нині дехто в Лондоні тремтить.

Націлена у груди сталь багнетів,
Але синів народу не убить.

О, скільки вас упало в мужнім злеті,
Щоб в нашім щасті, нашій волі жить!

Путьковський умирає під знаменом,
І гордий Ботвін на катів плює.
Безсмертя тим, хто молодість зелену,
Тим, хто життя Вітчизні віддає!

Ви не боялись жахів дефензиви,
Ні зрадницьких оунівських ножів.
І боротьбою ви були щасливі,
Бо кожен з вас майбутнім пломенів.

Ніхто не в силі серце зупинити,
Ніхто не в силі серце осліпити!
Росія приклад подала, як жити,
Великий Жовтень прапором горить.

Ви наближали Вересня хвилину,
Лише для волі кожен з вас палав.
Коли ми славимо возз'єднану Україну,
То славим й тих, хто їй життя віддав!

Ровесники з далеких днів неволі,
Загиблі і живі товариші,
За те, що не корились, а боролись,
Прийміть подяку щиру від душі!

КОЛИСКОВА

Я слово «мамо» ще не промовив,
Як в березневу бентежну ніч
В моїй колисці постерунковий
Шукав листівок — бунтарну річ.
Не давши батьку попроситись,
Його погнали в ніч глуху,
Кудись в тюрму, кудись за ґрати
По непривітному шляху.
Матуся довго мені співала,
Обтерши сльози, колискову,
Капіж з-за вікон не змовкала,
Вслухаючись в її розмову.
— Рости, мій сину,— співала мати,—
Рости і крила розправляй,
Щоби орлом ти міг злітати,
Не боючись шулічих зграй!
Чи бачиш: сонце на тебе впало
Першим промінчиком яскравим.
В Дніпрі проміння воно вмивало,
До нас з привітом прийшло ласкавим.
Це наші кривні його послали,
Як добру вістку, щирий привіт,
Щоб ми боролись, щоб кривних ждали,
Щоб знали: рухне неволі світ!
Чи чуєш, сину, пісню знадвору —
Це друзі батькові — страйкарі
Гнівню виходять у ранню пору,
Щоб вічно бути світлій порі!
Чи бачиш, сину, прапор червоний
Ген понад ними зустрівся з сонцем...
Мужній, мій сину, рвись із полону,
Рости, синочку мій, комсомольцем!

Крізь все дитинство словам матусі
В серці моєму не замовкати.
З ними я вийшов з рідної хати,
Щоби хлопчиною світлорусим
Вересень волі зустрічати.

ТОВАРИШ КУЗЬМА

Світлій пам'яті К. М. Пелехатого

Людина куталась в блаженський макінтош,
Немовби він тепло міг заховати.
Над Львовом виснув безконечний дощ,
На всі віки бездомними проклятий.
Вже котрий раз підносився сірник,
Щоб згаслу люльку знову запалити...
...Товаришу Кузьма!

Ти до усього звик,
Лишень не звик ніде й ніколи нити.
Не сходить усмішка

із-під кошлатих брів,
Дощ розсіва зелений світ ліхтарень.
І хай сміється з тебе панський Львів
Крізь шиби фешенебельних кав'ярень.
Недовго їм сміятися, недовго, ні!
Цей сміх останній боязню повитий:
— З бензином возишся тепер ти

ночі й дні,

Ішов би краще чорну каву пити! —
Та він не з тих,

що вроздріб і гуртом
Своє життя уміють продавати
І свій народ, як непотрібний лом,
За гріш готові всякому віддати.
Хай шкірять зуби (звісно, золоті),
Тримаючись за гаманець свій повний,
І в лихоманці хай трясуться ті,
В кого націлив сміх Кузьма Бездомний!
О, скільки гіркоти в псевдонімі отім,
Редакторе з бензинної колонки,
Коли на вулиці сьогодні в тебе дім,
Підшитий вітром макінтошик тонкий.

— Привіт, редакторе! —

з шоферів крикне хтось.—

Бензинчиком заправте!..— І в кишеню
Зі злоти́м кине з усмішкою щось,
За що вас поліца́й звернув би в жменю...
— Вона! Листівка! —

Блиснув сірником.

Слова знайомі. Сам писав учора.
Слова бійцями рвуться напролом,
І з них росте прийдешність неозора.
Хай слово правди робітничий Львів
Читає не очима, а серцями...
Ти в нього вклав любов свою і гнів,
І кров свою, однакову з братами,
Однакову із тими, що підуть
Узавтра вранці, може, страйкувати,
Однакова у тебе з ними путь —
В борні майбутнє щастя гартувати!
Пробило північ! Що ж, пора вже йти,
Сьогодні можна буде поспівати
У робітничім клубі. (Є нора,
Яку, що зробиш, треба клубом звати).
Та що із цього — друзі там кругом
І мрія з ними, мов сестра любима.
...До ранку Горького читають потертий том
Безсонними гарячими очима.
Людина куталась в блаґенький макінтош,
Прямуючи кудись на передмістя.
За нею йшли незмінний шпик і дощ,
А в серці мрія сяла промениста.

СВЯЩЕННИЙ ХЛІБ

Серед волинських рідних нив
Згадалося мені,
Як тут в дитинстві я ходив,
Як бігав по стерні.

Як колоски отут збирав,
Пшеничні колоски...
Мов золото казкове, брав
Я колос той важкий.

Мене навчав покійний дід:
— Ти на руці їх зваж.
Зернини ці — то хліб і піт,
Сльоза в них не одна ж...

Зернини ці — вони важкі,
Бо горе й муки в них.
Це — краплі крові мужиків,
В них безліч всяких лих.

За ці зернини на межі
Брат брата зарубав...
З них горя вирости б кряжі
І сліз розлився б став!

За ці зернини бій кипів,
За золото оте,
У них народний біль і гнів
Вогнем ярким цвіте!

І пан собі узяв, забрав,
Хоч сів вєсь наш рід,

Хоч і з росою в поті жав
Твій брат чи твій сусід.

Ще говорив мені мій дід:
— Хай в радіснім труді
Прийдеться ниви щедрий плід —
Цей хліб тобі в житті!

Промчались років блискавки
Над плесами озер.
Беру я знову колоски,
Беру я хліб тепер.

Уклін землі, де ти зростав,
Посівом де ряснів,
Де наливався, половів,
Де золотіти став.

Уклін серцям, яких биття
У кожнім колоску.
Краплину нашого життя
В них вкладено важку.

Уклін землі, що у труді
Оновлена навек.
Хай мчаться роки молоді
В комуністичний вік!

ЗДРАСТУЙ, ВОЛИНЬ!

I

Здрастуй, Волинь! Світанкова зірнице,
Омита в озерній воді.
Краса твоя щедра на сонці іскриться,
Розквітла в колгоспнім труді.

Борами дзвениш ти, шумиш ти ланами,
Піснями зринаєш в душі.
Шепочуться ніччю легендами-снами
Поліські стрункі комиші.

I пісня полів і лісів поринає
У праці хвилюючий рух.
Там щастя і воля простерлись над краєм,
Де Стир бистрохвилий, задумливий Буг.

Жита й пшениці устають там стіною
Назустріч комбайновій силі.
Покосами трави лягають весною
На багнах, що ми осушили.

I родяться в праці легенди яскраві,
Снагою сповняються дні;
I понад дубів верховіття кошлаві
Здіймаються юні пісні.

I лампи горять Іллічеві по селах,
Антени гудуть уночі...
I заспіви вітер розносить веселі,
Колишучи сон сіячів.

По зіллю-розмаю уранці в неділю
Музики скликають дівчат,

Щоб там біля клубу на вільнім привіллі
У танці рвучкому гулять!

Везуть поїзди із глухих полустанків
Студентську веселу сім'ю.
В звабливих зіницях очей волинянки
Я юність свою пізнаю.

Вона, як Волинь, що розквітла багряно,
Кмітлива, рвучка, голосна.
Так здрастуй, кохана!
Мій сонячний ранок,
Волині моєї весна!

II

Піду до Любомля по росах срібляних,—
Там світ я побачив у нім.
На конях гривастих під'їду я зрання
До Стрільча у батьківський дім.

Захочеться скинуть мені черевики
І босим на вигін піти.
В дитячі веселі і радісні крики
Пісень своїх стрічки вплести.

І там, де за обрієм битий гостинець
Пробіг піврванецькі горби,
Промчатись на конях із Стрільча без впину
На звуки призивні труби.

Це йдуть піонери, ідуть в Горохові
У школу мою, в світлий клас.
Це ж тут, в цьому залі, колись в сороковім
Приймали у ленінці нас!

Як все тут змінилось, по-іншому стало,—
Підвівся з руїн Горохів.

Дитинство моє, ти мене привітало
Гортанням нових букварів.

Волинь моя! Мріє, веснянко щаслива!
Привіт тобі, рідна, привіт!
Нехай урожаєм хвилюється нива,—
Який в тебе простір,— широкий, мов світ!

Ти в вересні скинула пута яремні,
Пізнавши неволю сповна.
З уклоном приходжу до тебе доземним,
Волинська моя сторона!

ЛЬВІВСЬКІ ВЕЧОРИ

Чи знаєте ви львівські вечори?
Чи з милою їх разом зустрічали?
У роки молодечої пори,
За руки взявшись, з милою гуляли?
Чи знаєте ви львівські вечори?..

Десь біля зір там вогник миготів,
Із ратуші всміхався так привітно,
Мов говорив за весь мрійливий Львів:
— Нехай любов на вічне щастя квітне!

І ви пішли назустріч солов'ям,
Вас віти парків сонних огортали.
І ви шептали в перший раз «моя»,
І в перший раз кохану цілували.

О незабутні львівські вечори,
Переливайтесь, миготіть вогнями!
Ти чуєш, Львово? Чуєш, говори,
Що ти зробив на все життя із нами!

Ні, не букет я тобі принесу —
Ціле сузір'я бузкове,
Зібрану разом всіх весен красу,
Вітру буяння Дніпрове.

В ньому росинки ледь-ледь миготять —
Іскри моєї любові.
Будеш букет до грудей притулять —
Кохання моє бузкове.

Може, притулиш із цвітом оцим
Серце моє невгамовне,
Серце, поривом життя весняним,
Повіддю радості повне.

Зріють полуниці, і квітує жито..
Десь вітри упали по яругах ниць.
І повітря бродить, бо медів розлито,
Набира столітню вистояну міць.

І ліниво-щедро кидає проміння
Сонце, розмостившись в гамаку хмарин.
...Я тебе зустріну у вінку з клечіння,
Радісну русалку польових долин.

* * *

Трамвайна зупинка.
Стривожений сміх.
Розтала сніжинка
На віях твоїх.

І дивно, й незвично —
Невже ти моя?!
Схвильоване личко
В сніжинках сія.

ВЕЧІР НАД ЗБРУЧЕМ

Понад Збручем
Сизі тучі
Розбиваються об кручі.
Йдуть дощі,
Дощі,
Дощі...
Ходить осінь листопадом
У багряному плащі.
Ходить осінь
В світлу нічку
Понад Збруч наш,
Понад річку,
І ніяк не розбере:
Де тут ранок,
А де нічка —
У вогнях сіяє річка.
А навколо,
Як поглянь —
Розлилася
Світла рань.
Понад Збручем
Сизі тучі
Розбиваються об кручі...
Понад Збручем
Вдалині
Все вогні,
Вогні,
Вогні,—
Розсіває сотні плес
Міжколгоспна
Наша ГЕС.

РОВЕСНИКАМ

Пригадую, що народивсь в неволі,
Коли доводиться анкети заповнять.
В душі моїй минулого мозолів
Затерлася роз'ятрена печать.

Але завжди встає переді мною
'Тридцять дев'ятий — визволення час.
Встає він правдою, встає святою:
Що мрія мрій твоя навік збулась.

Якби не був цей Вересень щасливий,—
По-іншому б історія пішла,
Хоча про це і думать неможливо,—
Ким був би я — хлопчина із села?

Ровеснику! Неволя, голод, злидні
З твого обличчя стерли зовсім сміх.
Твоїм очам вогні лиш гніву рідні,
Ти з сивиною, хоч і літ моїх.

Ти дивишся в прозорі вікна школи,—
Як хочеться потрапи в світлий клас!
Тобі ж сказали: — Бідному — ніколи!
Наука для панів, а не для вас!

Та що наука — праці й то немає,
Закрита навіть чорна прірва шахт.
Від біржі праці гонять поліцаї...
І світ для нього в темній рамці грат.

Я серцем бачу постать ту юначу:
Це тисячі, мільйони юнаків,

Це ті, чий запал молодий, гарячий
Десятки Дніпрельстанів би підвів.

Це ті, від кого відібрали право,
Велике право на життя і труд,
Яким існує для в'язниць держава,—
Вони безправний, безробітний люді!

Їм лиш дали «священне» право смерті
Від голоду, в тюрмі і на війні.
Знедолені, покривджені, обдерті,
Лінчовані, катовані вони!

Якби не був цей Вересень щасливий,—
По-іншому б історія пішла,
Хоча про це і думать неможливо,—
Такою б доля і моя була!..

...У нього є, як в мене, теж кохана.
І карі очі любить, знаю, він
Такі, в яких би даль цвіла весняна
І сонця грали промені живі...

Він за майбутнє йде на барикади,
Вступає у підпільний комсомол.
Ровесник мій з Марселя чи Гренади
Вперед веде свій нездоланий полк.

Майбутнє — не просто той завтрашній день,
Що прийде неждано у гості
Під звуки веселих врочистих пісень
На встеленім квіттям помості.

Майбутнє сьогодні ми зводим в труді,
Беремо, як брали висоти.
Дороги до нього прямі, хоч круті,
Ведуть у нестримному зльоті.

Ми з ним поєднались, мов рідні брати,
У Жовтні знайшовши начала
Шляхів, що ведуть до святої мети,
Що партія нам начертала!

Майбутнє — в бетоні могутніх споруд
На Волзі, Дніпрі, на Уралі.
Майбутнє — це мрія, і пісня, і труд,
Прекрасні, осяяні далі.

Воно пшеницями шумить на полях,
Під сяйвом полярним вирівнює шлях.
Воно поїздами гримить уночі,
У стані не спить польовому,
Коли забувають про сон орачі,
Коли забувають про втому...

Воно у забої крізь тьму вікову
Вривається в надра глибинні,
В цехах заводських постає наяву
В труда пориванні невпиннім.

Воно проникає у атома суть,
Підводить висотні будови.
І поступ його однаково чуть
В Іркутську, у Мінську, у Львові.

Спрямовує партія в далеч століть
Народу радянського силу.
І нас у поході нічим не спинить,
Бо всіх нас Вітчизна зростила!

Із книги

"ВОГОНЬ"

(1956)

ЛЮБЛЮ

Напровесні, коли розтане сніг,
Коли ще небо мріє лиш про грози,
Що їх везуть над плетевом доріг
Хмарин непоспішаючі обози,
Напровесні, коли розтане сніг,—

Люблю тоді полями я іти,
Нести в душі вогонь стремлінь недремних.
Долати простір, як береш круті
Підйоми гір чи хвилі рік буремних.
Люблю тоді полями я іти...

Земля пробуджена людини жде,
Та вітер поступитися не хоче.
Туге зерно у борозну впаде.
І вже земля свої розкрила очі.
Вона всміхається.

На засів щедрий жде!

МЕЖА

Він ішов полями просто по ріллі,
Грузли ноги в землю, чорну і масну.
Сонце підіймалось в голубій імлі,
З гуркотом десь трактор повертав вдалі.
Як в колгоспну першу бойову весну,
Так же все будилось до життя зі сну.

Так же чи не так же... Він себе спіймав,
Що ураз про межу власну пригадав.
Десь отут вилася вся у пирії,
'Тут було два морги,— власних, не чийхсь!..
Де ж вони?.. Злилося все в безкрайї лан.
А його господар він, не п'явка-пан.
А тоді, як межу трактор розорав,
Він сміявся на людях, дома ж — ой ридав!
Це його ж бо власність трактор в спільне влив,
Він же нею марив, він же нею снів!

Все воно то ясно. Все воно то так!
Він же не поміщик — з бідаків бідак!
Але скільки поту, але скільки сліз...
Усміхнувся сонцю: «Ця межа — то біс!»
Довго ще шептала: «Якби то твоє...»
Ніби у колгоспі наше — не моє!
Він іде до сонця. Він іде на схід.
Не слідів шукати тих бідняцьких бід.
Не слідів шукати від проклятих меж,—
Нащо це потрібно? Нащо і кому?
Може, пану богу,— тільки не йому.
Про які тут межі мову поведеш,
Коли ти в безмежну просторинь ідеш!

ЗОРИ НАД БУГОМ

Зорі над Бугом,
Зорі у воді...
«Вийшов в степ донецький
Хлопець молодий...»
Відкіля ця пісня
У моїм краю,
Хто приніс до нього
Молодість свою,—
Згадує-пригадує
Вугільний Донбас,—
Ходить понад Бугом
У вечірній час?
Не тужи, мій друже,
В нашій стороні
Ті ж горять над шахтами
Зіроньки-вогні,
Та ж сім'я шахтарська,
Рідна, трудова,
І діла в ній славнії,
Не пусті слова!..
Щоб Донбасу слава
В цім краю жила,
У ділах тих славних
Є й твої діла!
З ним ти поріднився,
Друзів тут знайшов...
Натяка баян твій
Часто на любов...
А що ходиш сам ти —
Це твоя вина.
Славиться дівчатами
Наша сторона...

...Зорі сріблом срібляться,
Граються в воді...
Ходить понад Бугом
Хлопець молодий!

СЛОВО ПРО ВОЗЗ'ЄДНАННЯ

Зітрутсья в пам'яті всілякі інші дати.
Багато їх в людському є житті,
Але одну ми будем пам'ятати,
В якій неволі впали кляті грати,
А воля встала в сяйві золотім.

Була земля в важкім і чорнім горі,
Недарма звалася землею крові й сліз.
Але Москви непогасимі зорі
Засяяли у галицькім просторі,
Бо брат великий волю нам приніс.

Недарма йшли батьки на барикади,
Червоним звався непокірний Львів.
Недаром залп «Авроры» з Петрограда
Луною гроз вістив робочу владу,
Аж поки Вересень в нас Жовтнем заяснів.

Народні Збори нам вовік сказали,
Ствердили Правду, що в віках жила:
— Щоби неволі землі ці не знали.
— Щоб діти в нас рабами не зростали.
— Щоб урожай у щасті ми збирали.
— Щоб Україна дужою була,—

З'єднайсья, Львово, з Києвом навіки,
Бо кров у нас, думки й пісні — одні.
І, як у морі плин еднають ріки,
Так у державі славній і великій
Брати зійдутьсья у одній відні!

Говорять часто: «Є Москва на світі!»
Для нас же це — життя, а не слова,
Москвою ж ми, мов матір'ю, зігріті,
Тепер радянській, у повнолітті,
В нас міць, і сила, і душа жива!

Моя Вкраїно! Зоре світанкова,
Умита в росах свіжих, степових,
Твоя дзвінка, співуча, рідна мова
Звучить нам ніжно, ворогам — грозово,
Бо скільки лиха мали ми від них!

Ні пан, ні піп, ні папа з Ватікану
Тобі не сміє в душу більш плювати,
Бо ти змела всю нечисть, всю погану,
Що сіллю сипалась в твою найменшу рану,
Брехні дурманом вадилась приспати.

А ви, що там в далекім закордонні
Ще в п'янім чаді вбити нас сните,
В свої зради втоплені зловоні,
Не бачить вам України у полоні;
В грязі народжені — в грязі і помрете!

Нам партія могутня і єдина
Вказала путь, і ми по ній йдемо!
З братами йде возз'єднана Вкраїна,
Йде в комунізм Радянська Батьківщина.
А перешкоди? Ми їх візьмемо!

РОКОТАЛИ, ГРИМІЛИ БАНДУРИ

Рокотали, гриміли бандури
Переливом віків, а не струн,
Як крізь січі кривавої бурі
Вів свій полк легендарний Богун.
Як здіймалось народне повстання,
Ген від Києва аж до Карпат,
І Хмельницький ішов нездоланий
Крізь вогонь королівських гармат.
Тупотіли замилені коні,
Чулась пісня із Луга дзвінка:
Не втече пан і ксьондз від погоні,
Від шаблюки й списа козака!
Йшов відгомін боїв по дібровах,
Селам скривдженим радість він ніс,
Що у сяйві знамен малинових
Із голотою йде Кривоніс!
Рокотали, гриміли бандури —
І веселкою в грозах вставав
Шлях Богданів в завихреній бурі —
У димах і у лунах заграє!

МІЙ ДАЛЕКИЙ ЗЕМЛЯК...

Мій далекий земляк йшов в загін до Богдана...
Кусень хліба у торбу і сіль...
Ген за балку його проводжала кохана.
Попрощались. Розлука і біль.
Темним ночам світили лиш задимлені зорі.
Згар і попіл пожарищ рвався до віч...
Що шукаєш, юначе, у німому просторі?..
— Де дорога на Січ? —
Він ховався в очеретах.
Він днював по дібровах...
А за ним слідом горе ішло.
І стогнала Україна у сльозах і у крові.
Це було на Україні, було.
Мій далекий земляк йшов в загін до Богдана...
Вдень ховався від рейтарів, а вночі
Зустрічав тих, що йшли, утікали від пана,
Від наруги і мук втікачів,
Що з собою несли лиш одну помсту люту,
Що іскрилась на лезі коси,—
Щоби долю свою, у кайдани закуту,
Розкувати на вічні часи.
Мій далекий земляк йшов в загін до Богдана...
На десятім світанку його вітер дніпровий обняв...
І сповзла з пліч худих сорочина та рвана,
Як козацьку присягу приймав...
І побачив народ, товариство все чесне,
Що він весь у рубцях,
І ніхто ні про що не спитав.
І всміхнулись в очах всі згорьовані весни,
Коли шаблю на бій цілував.

СУРМАЧ

Був сурмач в загоні Кривоноса,
Непомітний сирота-хлопчина.
Козаки чубаті — вся родина,
А сестра — це сурма стоголоса.
Табір підіймав уранці до походу
І козацтво на спочин скликав.
А при Жовтих незабутніх Водах
Гетьманів наказ на сурмі грав.
Його сурма серце окриляла,
Як її вплітався в битву звук,
Коли грала, грала — не вгавала,
Шаблі прикипали аж до рук.
Не одну вістив хлопчина битву,
Не одну він перемогу грав,
Та ніжніше, як святу молитву,
Вість ясну у серці зберігав.
І, коли у Переяславі славнім
Він скликав на раду весь народ,—
Перемоги всі і битви давні
І Пилявців, і тих Жовтих Вод,
Всі пісні козацькіі похідні,
Всі надії, радощі, жалі
Він зібрав у сурмі своїй рідній
І вістив скривавленій землі.
І здавалось, це не сурма грала,
А здіймався орел степняк-крилач,
Добра вістка краєм пролітала.—
Грав зорю Україні мій сурмач.

НАД «КОБЗАРЕМ»

«Кобзар», старий, зачитаний «Кобзар»,
Лежить передо мною на столі.
В душі моїй роздмухує він жар
Далеких спогадів.

З минулих літ імли
Дитинство під'яремне виринає:
Село волинське. Хутір у полях.
Лісів ланцюг щільний на небокраї...
Кудись грузький у безпросвіття шлях.
Берези схилені в якімсь німім одчаї.
Так сіро навкруги.
І світ — зітліла стріха,
Немов над хатою, в якій я народивсь.
Скрізь люди мовчазні. І їх суворість тиха,
І безкінечний сум в одне, здається, зливсь
У цім краю недолі, горя, лиха.
На пагорбі біліє панський двір,
Мов чорний крук, що вимазався в глині.
Він насторожив свій неситий зір
І заховавсь за груди тополіні.
Хотів би затулити світло зір,
Бо зорі ці — й на вільній Україні.
Не хоче він, щоби ясніли нам
Ті зорі, що в Дніпрі вмивались вранці...
Якби змогли, закрили б нам пани
Навіть світанку щедрого багрянці!
Тоді уперше слово я почув: «Кобзар» —
Малям, що тільки вчилось пізнавати;
Цей світ неволі і його тягар
Я міг лиш підсвідомо відчувати.
Раз ввечері, в पनिшклій тиші хати,
Мене на руки взявши, батько мій
Став за столом уголос щось читати.

Прислухавсь я.

Дихнув на мене буревій,
Щоби у серці зріти й визрівати.
Шевченко! Наче з казки чародій
В моє життя прийшов,
Як другий батько і як друга мати!

...Іде по розбитім шляху
З дитиною вдаль Катерина.
Де доля її, щастя де?
Де юність її голубина?..
І тягнеться шлях без кінця
І пада на груди обочин.
Коли ж буде дівчині цій
Нарешті сподіваний спочин?
Де щастя, де долю знайде?
Чи їй ще далеко до цілі?..
І б'ються жорстокі вітри
Ув очі її занімілі.
І хочеться взяти її,
На грудях у себе зігріти,
Бо, може, і я так дитям
Міг в мандри пуститись по світу.
Дороги весь світ обплели —
З Волині кудись в Аргентину.
І серце я хочу віддати
Тобі, моя мати — Україні!
Дороги весь світ обплели —
Та всі в манівцях розплелися.
Один лиш гостинець —
На Схід —
І там наші мрії злилися...

Я слухав, як батько читав,
І сльози, перші сльози недитячі,
Пролиті над недолею людською,
Обпікали моє серце.
Здавалося, що з кожною сльозою

Я виростав, ставав на роки старшим.
«Кобзар», старий, зачитаний «Кобзар»,
Лежить передо мною на столі.
В душі моїй він роздуває жар
Далеких спогадів.

По ньому вчивсь читати

В дитинстві я.
Він був цінніший букваря.
Він був — Життя.

МОГИЛА НА УЗЛІССІ

Його обманули. Сказали:
— Бери автомата. Стріляй! —
...А він так любив Україну,
Розтерзаний ворогом край!

— Вбивай не фашиста-заброду,
А смерть неси рідному брату.
Вбивай! Бери віхоть у жменю,
Пали його клуню і хату!

Йому почепили тризубця,
Що в серце уп'явся осою.
Казали вилазить бандитом
Зі схрону нічною порою.

Коли він сказав: — Я не буду,
Не буду, не буду вбивати!
Хай буде Бандера-собака
І рід ваш поганий проклятий!

Піду я шукати дороги
До тих, в кого стрічки червоні...—
Прошили кривавим ударом
Його вже посивілі скроні.

Могила його на узліссі.
Як ім'я його — не знати.
Одна із тих сотень трагедій,
Яку від людей не сховати.

КИСЕНЬ У ПОДУШЦІ

Я по вулиці йшов і побачив:
Жінка з киснем подушку несла.
Вибилось з-під хустки волосся,
Жаль і розпач туманили очі.
Що є сил вона бігла додому,
Щоб скоріше, скоріш донести!..
Я не знаю, кому вона несла
Кисень цей, це життя в подушках.
Може быть: чоловік задихався
Від воєнних роз'ятрених ран,
Може быть: син вмирав,
Обезсилений муками болю,
Може, батьку старому склерозом
Серце стисло, й руками ловив він
Це, що ми кожну мить,
Щоби жити, у груди вбираєм.
Є на світі жага.
І яка з них сильніша, не знаю:
Чи то хліба, води, чи повітря.
Всі вони — це життя.
І без них не лишиться людині в живих.
І цей кисень в подушці
Це — остання краплина надії,
Злиток, взятий з блакиті небес,
Смертну спрагу грудей мав втолити...
І здалося мені,
Як не стане більш сили у грудях,
Щоби дихать, як дихають люди,
Ти не кисню в подушках мені принеси,
А любові своєї із серця вдихни,
А у пригорщах — з лугу
Запах скошених трав принеси,

Щоб почув я цей запах бентежний
Тих стежок, що уперше по них я пішов,
Тих просторів, що рідними зуться.
І я знаю: втолю я жагу!
І без кисню в подушці
Серце знову заб'ється,
Щоб жити!

Зітхали глухо десь діброви.
Згиналась злякана трава,
І заніміла барвінкова
Тремтіла далеч польова,—
Хвилина, мить — і обірветься...
І пронесеться, загуде,
І птахом блискавка заб'ється,
На землю з неба упаде...
І схочеться в грозу пірнути,
Щоб блискавку цю відшукать,
Струною у душі напнути
І їй співати наказать.
Щоб в кожному ділі, кожному слові
Неспокій чувся грозовий.
І не було про спокій мови
В тобі, мій шляху життєвий!

Одноманітно сніг лапатий
Навколо землю огортав.
І ось явилась ти до хати,
Така, яку ще я не знав...
Хвилину лиш, уся в сніжинках,
Стояла всміхнена, ясна.
З очей засніжених барвінку
Побачив я: прийшла весна.
Сніжинки росами заграли,
Устами я до них припав.
Твоє тепло в них хвилювало,
І я росинки цілував.
І я збирав, я пив росинки
Із уст, з волосся, з вій твоїх,
А ти сміялась дзвінко, дзвінко
І виривалась з рук моїх...

Занесло, зав'южило дороги,
Білим снігопадом замело...
Знову серцем, сповненим тривоги,
Я лечу у неблизьке село.
Може, пошта в цьому винувата,
Може, листоноша захворів,
Що я жду і не діждуся свята —
Не діждусь від милої листів.
Чи шляхи вже так позамітало,
Що не йдуть до Львова поїзди?
Днів минуло все ж таки немало,—
Чи, бува, не трапилось біди?
Шлях від снігу відкопати можна,
З пошти також знімемо вину.
Та мовчанку я твою тривожну
Щось ніяк, кохана, не збагну.
Чи до серця до твого стежину,
Наче сніг, байдужжя замело?..
Ось візьму я і усе покину,
Полечу в засніжене село.
Увірвусь в кімнату я при школі,
Мов квітневий вітер-тепловій,
Бо мені чекати вже доволі
І на лист, і... поцілунок твій!

ЯРОСЛАВНА

Знову пісня згадалася давня.
Ніч і темінь.
Осінні дощі.
З смолоскипом стоїть Ярославна
В зореткано-хвилястім плащі.

Жде не діждеться друга з походу.
Видно світло за тисячі гін...
Не знайти йому стежки чи броду,
Не припасти до милих колін.

Скільки років минуло... Не знати...
Десь в степу або в темних лісах...
Не сходити тобі, не спитати...
До могили загублено шлях.

І стоїш на валу, Ярославно,
Із яскравим вогнем у руці.
Ні, усе це було так недавно,
Досі сльози тремтять на лиці...

Ти не гасиш вогню у негоду,
Щоб на сяйво закличне завжди
Поверталися милі з походу,
Щоб не знали ніколи біди.

І вогонь твій прокляттям палає
Тим, хто чорну змуштровує рать...
Тим, що хочуть заграв виднокраю,
Тим, що хочуть твій степ розтоптати

На валу ти стоїш вже оддавна.
Але що поміж складок плаща?
Наче вічність, стоїть Ярославна,
Бо в долонях — розп'яття меча.

ЗЕМЛЯ ЛЕСИНА

Білим снігом занесена
Земля волинська, Лесина.
Білий килим стелиться до ніг.
Ходить легенда — казка,
Ходить, немовби Мавка,
По заметах — кучугурах
Далеких поліських доріг.

Може, це і не Мавка,
Може, це і не казка,
Може, юність моя це іде
По землі українській,
По землиці волинській,
По землі, що кращої на світі
Ніколи й ніде не знайдеш.

То ж на висоти піднесена
Мужність — гордість Лесина —
В наших днях, в героїзмі труда.
Колосками пшеничними,
Врожаями незвичними
Йде вона, як весна, молода.

Скарби надр розкриваючи,
Старовизну ламаючи,—
Йде вона — трудова.
На висоти піднесена
Пісня — гордість Лесина.

Із книги

"Я - СИН УКРАЇНИ"

(1958)

ВУЛИЦЯ РУСЬКА

Пройди по цій вулиці, друже,
В камінь кожний вдивись,
Чи можна бути байдужим
До того, що сталося колись?
Чи можна сьогодні забути
Сивих століть давнину?!
Вслухайсь і зможеш почути
Мову віків вогняну.
Вулиця Руська говорить!
Слухайте мову її
Сліз витискали море
З міста мого королі.
Хтіли його розтоптати,
В елеї обману втопить
Хитрі й тупі уніати,
Всякі ксьондзи і попи.
Але жили тут люди,
Каміння твердіші цього,
Що не боялись облуди,
Що не боялись бога.
Вулиця Руською зветься.
Слухайте мову її;
Правди в ній серце б'ється,
Крізь гомін дальніх боїв
З хат ремісницьких тьмяних
Чується дзенькіт вночі:
Зброю кують львів'яни,—
Люди кують мечі..
Братства великі завіти,
Дружби великий закон,
В горні віків зігрітий,
Не міг задушити полон.

Чую: іде москов'янин,
Друкар ще не виданих книг,
Родом з Москви львів'янин
Говорить до нас живих!
Вихром вривається з Січі
Бою яса — передзвін.
Гетьман на битву кличе,
Поруч із ним Бутурлін.
Ні, не костри інквізицій,
Не дике свавілля знущань,
Ні королівські в'язниці
Не задушили повстань!
Твердо віки ступали
Землею крові і сліз.
Чи ж бо не тут бунтували?
Тут, в цьому місті скрізь?!
Чи ж бо не тут полум'яно
Вперше всміхнувся до нас
Волі майбутньої ранок,
Гнів робітничих мас?!
Чи ж бо не тут багрово
Прапор на вежі зацвів.
Вулиця Руська говорить!
Говорить радянський Львів!
Пройди ти по Львову, друже,
В кожне вікно заглянь.
Чи можна бути байдужим
До щастя братів львів'ян?!
Бачиш: розсунулись стіни,
Простір який без меж.
Львово! Сину України!
Шляхом радянським ідеш!
Щастя твоє неозоре
Творять брати мої.
Вулиця Руська говорить,—
Слухайте мову її!

ЧУЖИЙ

В сухих і зморщених устах
Стамоване прокляття...
Чого зчорнів, Заруба Стах,
Мов спалене багаття?..

Чого ти ходиш на селі,
Мов сам не свій блукаєш?
В очей своїх густій імлі
Прокльон і злість ховаєш.

І де подівся гонор твій —
З маєтком разом згинув.
Єдиний промінь, хоч блідий:
— Почути б де новину..

Чи скоро буде це війна,
«Советів» візьме лихо...
Тобі ввижається у снах...
Та ш-ша... мій боже... тихо...

В колгоспі всі. Е, це пусте...
В гурті і чорт мішає...
Але воно усе не те...
Колгосп машин купляє.

І всі в колгоспі. Чисто всі,
І навіть, навіть раді...
Йдуть на роботу по росі,
І ніби — мир в громаді.

Новини кепські. Що робить?..
До панотця сходити?

Ой, без доходу він сидить —
Не йдуть чогось хрестити.

Згадаєте удвох в пільмі
Про довоєнне щастя.
І стане ясно вам самим —
Його вернуть не вдасться.

Ті, що служили у панів,
Живуть тепер в достатках,
Коли везуть муку з млинів —
Та ще яку — крупчатку!

От випити б із горя так.
Та грошей де узяти...
Додому підеш, пане Стах,—
Пісні кругом. Як спати?!

І бачиш, наче не вві сні:
Мерці гукають: брате!
А за вікном — пісні, пісні,—
Чуже село багате!

ПАМ'ЯТАЙ!

Не сховати таїну криваву,
В ночах безпросвітних не згубить...
По святому Батьківщини праву
Правда буде вічним гнівом жить!

Буде довго ще моя земля
Кидати докір вам знов і знов,
Нелюди, ятріє у криницях
Вами точена неопалима кров.

Ви хотіли, щоб по Україні
Не живущу воду із джерел,—
Кров свою з криниці-домовини
Пив народ — нескорений орел.

Буде довго Каїна робота
Привидом являтися у сні:
Дермані зеленої Голгофа,
Горохів, розтерзаний в огні!

І Волинь, розп'ята на розпуттях
В дні свавілля, у неволі час,
Не дозволить нам простить, забути,
Наче совість, мучитиме нас.

Доки є ще Каїнове сім'я,
Кинуте в чужий заморський край,—
Катом цвях в дитяче вбитий тім'я
Зватиме до помсти —
Пам'ятай!

ВІДПОВІДЬ

пану Богдану Кравціву, який з закордонного націоналістичного смітника вирішив «привітати» Львів з 700-річчям

«Кривавим листом котить падолист...»
А лист насправді золотий, кленовий...
Ви, пане Кравців, в мрії подались,
«Вітання» шлете ювілейне Львову.
Напевно, пригадавсь минулий час,
І серцю захотілось «знову візій».
О, пам'ятаєм, як ви йшли до нас
В хвості чужих наїзницьких дивізій.
Так, пам'ятаєм добре ці ми дні,
Як «жах вогню будив до дня оселі...»
Ви ж про розбій складаєте пісні,—
Криваві теми — вам найбільш веселі.
Чи пісня це? Це сморід, жовч, гниття,
Чи віршами можливо це назвати?!
Нема там пісні, де нема життя,
Співець повинен про життя співати!
Не пісня те, що мимрите за кість,—
Бо зраді з піснею ніяк не по дорозі.
Для вас натхнення — ненависть і злість,
Маразм — талантом бог вам дав, небозі!
Ви навіть сонця життєдайний світ
«В вінку шрапнелі» бачити готові.
«Ватаги чобіт» — ось який привіт
Шлете ви нам, що живемо у Львові.
У нас сьогодні мирний падолист
У Стрийськiм парку, на Високім Замку...
Покиньте, пане, істеричний свист.
Закрийте рот свій на залізну клямку.
Вам нічого на нас наводить ляк —
Мерці лиш можуть у казках лякати.
Скажу по-львівськи: «Най вас трафить шляк!»
І руки йду від ваших «од» вмивати!

Дороги ще не сходжені,
Прямі, але круті.
Пісні ще не народжені,
Не співані в житті.

Літа, що йдуть, як воїни,
Недремні вартові,
Нічим не заспокоєні —
Нові, нові, нові...

Дерзань пориви радісні,
Творіння днів таких,
Віками що ввижалися
Лише у снах одних.

О часу плин в прозору даль,
Ти не стихія, ніл —
Розплавлена ти в горні сталь,
З якої стигнуть дні.

О пісне українська! Дзвінка, невмируща,
Ти мука і радість, ти гнів і любов.
Наснага твоя, чарівна і живуща,
Ввійшла в нашу душу,
Ввійшла в нашу кров.

Тебе позабути — як мову забути,
Від тебе втікати — від щастя втікати.
Тебе ж то хотіли в кайдани закути,
Тобі ж то хотіли і крила зламати...

Так лить же, розкута!
Міцні в тебе крила!
Міцніші ще будуть і дужчі вони!
Поглянь, ось яка підійма тебе сила,
Які в тебе, пісне, є дочки й сини!

ДОРОГАМИ ФРАНЦІЇ

ПРО ГОРДІСТЬ

Париж — красунь.
Париж — це велет.
Стою онімілий.
Забракло слів.
І серце моє захоплення стеле:
Слава Парижу!
Та... кращий Львів!
О ні, не смійтесь!
Це не жарти.
Вгляньтеся в свого неба красу.
Я Замок Високий на всі Монмартри
Мінять не понесу!
І що із цього —
Що Лувр й бульвари,
Ще Єлісейські Поля...
Чужа краса це.
Чужі це чари.
Чужа земля.
Ходжу.
Зітхую.
Справді чудово!
Гордіться, французи!
Є чим.
Ви — Парижем.
Я — Львовом.
Кожен своїм.

ГОЛУБИ

І в Парижі, і в Марселі,
І в Греноблі — голуби,
Вісники крилаті згоди,
Діти ранків голубих.

Кожен крок тут свій зупине,
Усміхнеться із-під брів,—
Ніби взяв в свої долоні —
Й сизокрилого зігрів...

Мирні люди — мирній птиці
Ласку ніжну в дар дають.
Хай шуліки не літають.
Голуби хай воду п'ють!

ГОТИКА

Я закоханий в готик сплетіння,
Я закоханий в готик хорал...
Скільки муки, натхнення і вміння
У тім кружеві, викутім з скал...
Яку тайну ховають химери,
Сміючись з аскетичних святих...
О, розкрийтеся, ковані двері!
Вдарте, дзвони, на вежах крутих!
Хай майстри безіменні устануть,—
Не святі, а земні, із могил.
Хай нам тайну повірять, розкажуть,
Як камінню дати легітність крил.

ГОСТЮЄМ У ДОКЕРІВ

Марсель. Ми в докерів гостюєм,
За дружній сівши стіл.
Не круглий, правда. Дипломатам
Його залишим. Бо навпіл
Своїми гострими кутами
Наш стіл дубовий не розіб'є

Сердець і щирих, й запальних,
І чистих дум людей простих.
Бо що тут гострота кутів
В сім'ї своїй
робочій,
дружній,—
Коли б правдиве тепле слово,
А бог дасть чарку при розмові,—
То перехилимо до дна.
В нас різні по звучанню мови,
Але єдина суть в них є,—
Це пролетарського єднання
Гаряче,
мужнє серце б'є!

...Котився вечір з гір до моря.
Вдягалось місто в шал вогнів.
А в нас розмови лиш початок.
Засіли ми й без якорів.
Який тут якір!.. Коли дружба
Розстатись з друзями не дасть,
Коли і пісня українська
Уже з французькою сплелась...
Але дорога нас вже звала,—
Разом ми встали з-за столів,
Й зірвалась пісня мимоволі —
Могутній гімн пролетарів.
«...Повстаньте, гнані»,— ми співали,
Як ми вставали в Жовтня час!
У відповідь почули: «...Встане
Французький робітничий клас!»

Я ВЖЕ НЕ ТУРИСТ

Турист в чужі справи ніде не встряває.
Турист на це права не має.

«У Франції страйки,— читаю в газеті,—
Кривавиться в битві Алжір.»
А франк-танцюрист проліта в піруеті,
Летить у безвартості вир.
В Парижі фашисти напали...— читаю,—
В Діжоні... В Греноблі...» Знайомі місця.
І я вже не просто газету листаю,
Я кожен рядок в своє серце вбираю,
Бо близькою стала земля мені ця!
І я з страйкарями стаю у колону.
Тепер маю право — бо вже не турист.
І пісню мою, як їх прапор, червону,
Жандармський пронизує свист.
О друзі далекі з-над Сени і Рони,
Я так, як і ви, комуніст!

* * *

Твоїх очей серпневе передгроззя
І уст гроза, гаряча і бурхлива.
Чи це було?..
Чи, може, лиш здалося —
І пронеслось,
Як за вітрами злива.

Перші айстри в саду.
Перші роси холодні...
Ще жнива.
Ще про осінь немає і мови.
А уже на лугах
По-осінньому пахне трава,
А уже в горобини
По-осінньому грона багрові.

І не знаю, чому
У цю пору буяння
Легкий сум огортає мене.
Входить в серце моє
Передвісник якогось розстання,
Входить туги у серце
Почуття крижане.

Видно, так повелось —
Коли зріють плоди,
Нам тужити за квітом весняним...
І чекати чогось,
І на когось чекать,
Коли мріють сади
В надвечір'ї духмянім.

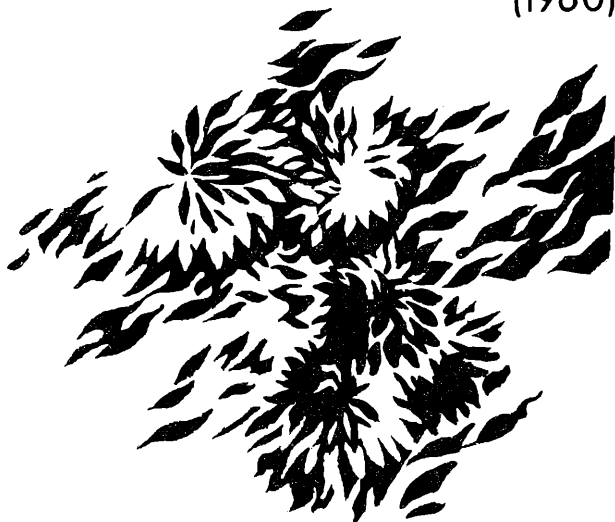
Із книг

“ПОРА ЛЮБОВІ”

та “ЦВІТ

ЖОРЖИНИ”

(1960)

Ти джерело, ти бистрина
Днів, сповнених снагою,
З яких майбутнє вирина,
Злеліяне тобою.
Ти серце, розум, крові плин,
Життя безсмертна сила,
Першопричина всіх причин,
Яка дала нам крила,
Ти — хліб, вода натхненних дій.
Ти — армія й родина.
Я — воїн твій і син я твій,
О Партіє єдина!

Такий не міг неправди говорити.
Було щось в нім, що плечі розправляло.
Його проводили громадою далеко.
Туди, де хрест врізався в синій обрій.
— Приходьте ще! — просили галичани.
— Приходьте, брате, чоловіче добрий!..

Така легенда. Де її початок,
Хто склав її, в які безсонні ночі?..
Напевно, віра в незбориму правду
Слова твердила, ці слова пророчі:
— Кінчаться переднівки, межі зникнуть,—
Так Ленін заповів. І чули люди,
І вірили, що так було насправді,
І віра ця довічно жити буде!

РАКЕТИ — ЗОРІ РАДЯНСЬКІЙ

Прощай, неймовірна казко,
Дійсність сильніша від тебе!
З швидкістю мрії лине
Ракета наша в небі.

В безмір'я, в зоряну далеч,
У цілину небесну
Послали свою ми казку,
Радянську, людську, чудесну!

Всесвіт вперше за вік свій,—
А вічний він без краю,—
З заздрістю людям каже:
— Зірку нову вітаю!..

Прощай, неймовірна казко,
Дійсність сильніша від тебе.
З швидкістю мрії лине
Ракета наша в небі.

Лине, де вічний холод,
Лине, де вічна спека.
Ракеті — зорі радянській —
Щаслива

 путь
 далека!

Земля бринить струною під ногами.
Іди за обрій, в долину доріг,—
Туди, де простір відкриває брами
Тим, хто його в двобої переміг.
І жайворонком час впаде в долоні,—
Життя відвічний вимір пропаде
У мрій твоїх, в твоїх діянь полоні.
...І вічним буде серце молоде.

Людина розправляє крила.
Людина рветься в висоту.
І є у неї дужа сила
Дорогу подолать круту.

Нема межі, немає грані,
Які закрили б далечінь.
Вперед! У вічному змаганні
У часу й простору глибінь.

Хай вітер, спека, непогода,
Нехай провалля на путі
І несподівана пригода —
Усе здолаємо в житті!

Людина розправляє крила,
Людина обрїй розсуваї
Вона майбутнє вже розкрила,
Віки для щастя відкрива.

Знову, Львово, ти мені відкрився
У бурхливім леті літ...
Як ти, рідний, виріс,
Як змінився,
Весняною зеленню обплівся,
Став мудріш дивитися на світ,—
Як мені твою збагнути вдачу —
Муляра, ученого, співця?
Бо таким тебе сьогодні бачу,
Відчуваю міць твою юначу
У львів'ян гартованих серцях.
Бо вони — це ти,
Мій любий Львово!
Ти ж — не цвіль,
Не давнина століть.
Варто серце гомінке відкрити —
В кожнім серці молоде, здорове
Я твоє обличчя бачу, Львово!

ЗАМІСТЬ ВІНКА ЮЛІУШУ СЛОВАЦЬКОМУ

В його душі українські струни
Дзвеніли, спів їх не стихав,—
Бо нашої Волині вруном
Він слово польське заквітчав.
Розлука не дала забути
На Бону¹ слід стрімких стежин,
І надвечір'я з пахом рути,
Зеленохвилий Ікви плин,
Чарівно-ніжну колискову,
Бандури гнівний перелив
І України пісню-мову,
Її ласкавий, щирий спів,—
Козацьких чайок одчайдушних
На хвилях чорноморських лет...
Ні, не у спогадах байдужих
Україну полюбив поет.
Вона в поем натхненнім ритмі
Шуміла вітром степовим,
Несла понад дороги биті
З оселі батьківської дим.
В швейцарським тягіннім вигнанні,
В листах, що матері писав,
У мрії-туги пориванні
Волинський край ясний вставав.
І хай спочив він на чужині,
Віддавши Польщі серця жар,—
Молочним сином України
Словацький був, її пісняр.

¹ Гора в Кременці.

Хвилина до хвилини —
І часу течія.
Хмарина до хмарини —
І туча грозова.
Проміння до проміння —
І сонце засія.
І пісня буде славна,
Якщо знайдеш слова
Найкращі, найдзвінкіші,
Співучі, милі, ніжні,
Гарячі, гнівні, грізні,
Гранітні і залізні.
Слова душі твоєї,
Слова твоєї мови.
Вони — це ти, народе,
Ясна моя любове!

Що діється нині зі мною?..
Весною запахло. Весною.
Розмиті дощами дороги
Зовуть, наче поклик тривоги.
Усе неспокоєм налите,
Неначе уперше відкрите,—
І сік, що в березі шумує,
І пташка, що ранок віщує,
І скреслого льоду двигтіння,
І в сні загадкове видіння,
І бруньок терпка насолода,
І десь у дорозі пригода,
І небо ясне, без хмарини,
І довгі без міри години —
Усе неспокоєм налите,
Неначе уперше відкрите.

Весною запахло, весною.
Що діється нині зі мною?..

З весняним громом вас,
 Із першим,
 Що небо розірвав навпіл.
 Снігами хмари вже не шепчуть,—
 Громами стверджують весну.
 Старі дуби гіллям безлистим
 Хапають блискавок мечі.
 Нехай обпалить їх в двобої —
 Та ниць ніколи не впадуть,
 Бо сила в них земна в корінні
 І їм стихія не страшна.
 Стоять дуби.
 Громи гуркочуть.
 Іде весна.
 Іде весна.

Ідуть дощі.
Ідуть травневі.
В народі кажуть:
— На врожай!
— Пшениці,— кажуть,—
Буть, як гай,
На радість,— кажуть,—
Орачеві! —
Блискуча гичка буряків —
Маленькі ковшики неначе.
Сьогодні злива ця
Не плаче,—
Сміється хвилями дощів.
Скидайте мантиї плащів!
Ставайте під потік дощів,
Які на щастя, на врожай
Голублять весь зелений край!

Цвіт жоржини — то осінній цвіт,
А для мене він такий весняний.
Цвітом тим у час дитячих літ
Стрів я волі ранок довгожданий.

Цвіт жоржини — то любові цвіт.
Перше признання і перша мука.
Всьому, чим горить душа,— привіт!
Перша зустріч, радість і розлука.

Цвіт жоржини — неповторний цвіт,—
Хто сказав, що запаху не має?!
Його запах — надвечірній світ —
Пахощі троянди забиває.

Цвіт жоржини — України цвіт,
Заквітає на порі дожинку,
Коли віти ломить щедрий плід,
Коли сонце й хмари в поєдинку.

Цвіт жоржини — то для мужніх цвіт.
Тим його несіте в подарунку,
В кого на обличчі чорний піт,
Хто завжди у трудовім лаштунку!

«ЗЕМЛЯК»

В нього тризуб у лацкані,
В нього усмішка облесна.
Каже нам він «пан» і «пані».
Ну і зустрічі!.. Ну й чудесні!

Він — «земляк». Він — з України.
Ах, як голос модулює!
Глянь, і слізна злива рине,—
Так за краєм він банує,
Так йому його бракує,
Так до нього серце лине...
Дав би біг йому «свободу» —
Нам і нашому народу,
Щоб вернутись на Вкраїну,
На її «святую руїну».
— Пробачайте, той... ну, пане,
Ви тут трішки помилились,
Не на ту ви нуту збились.
Ваше слово полум'яне
Надаремно говорили,—
Ми, щоправда, з України,
Та нема у нас руїни,
Котра сниться вам щоночі,
Загребущі пестить очі.
Вам — свободу! А про дулі
Ви нічого тут не чули?!
В нас для вашої «свободи»
Не знайти ніколи згоди!
Як ще вас у закордоні
Не прив'яжуть на припоні,
Щоб служили... Вибачайте.

Ким, не скажем. Нетактовно,
Але знайте:

Безумовно,
«Земляками» вже прокляті
Наші недруги закляті!

Як мати теж пісні співала,
У серце їх мені вкладала,—
Ти мала також силу ту!

Ти Українкою назвалась
Немов за біль всіх матерів,
За всіх сестер немов поклялась,
Сумлінням, совістю їх стала,
Ввібравши ласку їх і гнів.

Тебе хотіли розтоптати.
У тебе цілились кати.
Бо знали: матір розіп'яти,
Тоді вже роду не бувати,
Але безсмертно вічна ти!

Тобі —
 пшеничний колос спілий!
Тобі —
 зірчатий льону цвіт!
Тобі —
 державний голос смілий,
Усім народам зрозумілий.
Тобі — натхнення наших літ...

Ти Українкою назвалась,
Коли досвітні лиш вогні
В серцях робочих загорялись...
Поглянь: вони вже сонцем стали
У наші неповторні дні.

Ідуть листи зі Львова,
До Львова йдуть листи...
Чому хоча б півслова,
Чом не напишеш ти?
Невже усе забулось?
Невже усе минулось?
Минулось незрівнянне,
Жагуче, полум'яне,
Бентежно-божевільне,
Єдино-нероздільне?

Чужа чиясь дружина,
Ти, кажуть, маєш сина.
Чи має все це значення?
В нас з юністю побачення.
Усе пройшло, забулося,
Хай з болем, та минулося.
Лиш пісня залишилася,
Лиш юність не втомилася.
І вечори всміхаються,
Ніколи не покаються,
Що нас вони здружили,
Дали коханню сили,
І в серці — по зорі нам
Дали багатим віном.
І стали нареченими
Під мого міста кленами.
Узяти б, наче щастя,
В конверти розікласти
Один лиш вечір Львова,

І пошта щоб казкова
Всім тим його донесла,
Що хочуть, щоб воскресла
Та провесінь любові —
Юнацькі дні у Львові.

Ночі,
Ночі березневі,
Ночі
Кольору бузку.
Я в безсонні,
Хвилюванні
Вас вдихаю.
Ви — настій
Бруньок берези.
Ви — кленовий
Сік липкий.
Ви — напій терпкий
Знемоги.
Ви — нектар
Шалених сил.
Ночі,
Ночі березневі.
Запах поля,
Що розмерзлось,
Запах льоду,
Що скреса.
Ви — бузкові,
Ледь туманні.
Я в безсонні,
Хвилюванні.
Ночі,
Ночі березневі.
Передвісники весні!..

Музика плинула, плинула,
Музика десь загинула.

Сховався вальс між клена гіллям.
І по краплині,
По росині
Спада з листків.
Яке свавілля —
По краплині?!
Я хочу зливи!
Я хочу вальсових дощів!..

Музика линула, линула.
Вальса дощами ринула.
Ламає буря віти кленів,
З землі
З корінням вирина.
І падають листки зелені.
Скажіть —
Таке бува?
Бува,
Бува.
Це вальс Шопенів.
Зелені зорі —
Листя кленів —
Кружляють звуками.
Спадають...
З дощем кудись летять,
Втікають...

Таке бува.
Це вальс Шопенів.
Це музика шалених кленів.

Музика злинула...

І сонце, і вітер, і море,
І день аж оглух від цикад...
Вітрилом напнися, просторе,
Зірвись з якорів без команд!
І липень струнким капітаном
Затоку і вигинки гір
Кудись, у якісь океани
Вестиме по компасу зір.
І сонце, як вимпел, заграє
На синім флагштоці вітрів...
Де ж пристань?..
У мрії немає
Ніколи й ніде берегів!

СОНЦЕ В ГРУДЯХ

Помінялось місцем моє серце з сонцем,
Бо весна навколо, вітер та блакить.
І у мене в грудях вже не серце б'ється,
А у мене в грудях сонце вже горить!
А в глибокім небі, а в бездоннім небі
Б'ється моє серце золотим вогнем.
Я іду,— і пісня поруч йде зі мною,
Весь я повен сонця, йду весняним днем.
Кожному я хочу серця дати краплину,
Всім я хочу дати сонячних щедрот.
Хочу обійняти, хочу привітати
З святом Першотравня любий мій народ.
Хай весна сміється квіту пелюстками,
Хай тривожить віддих запахом ріллі.
Мов Дніпро у повінь, хай же розіллється
Розквітання буйне щастям по землі!
Хай не сплять дівчата в ночі солов'їні,
Хай любов'ю п'яні ходять юнаки.
Хай забудуть старість друзі посивілі,
Із плечей зваливши тягарі років!
Щоб співалась пісня у мажорнім тоні,
А коли у танець — щоб не чути ніг,—
Так, як у роботі,— а ми в ній найперші,—
Щоб ніхто і в святі нас дігнати не зміг.
Свято ж в нас не просто, не буденне свято,
Бо найбільш священний людський піт і труд.
Ні, не з святців взято! — Кровію хрещене,
Що пролляв за нього роботящий люд.
Першотравню славний, молодий, веселий.
На святого зовсім твій не схожий лик.
Я тебе, як друга, юним комсомольцем,
Нашим мужнім братом зустрічати звик.

В тебе, як і в мене, сонце в грудях б'ється.
Як і в мене, пісня — подруга твоя.
Все тобі сміється, все до тебе лине,
І повір, що навіть трохи заздрю я...
Не стихає пісня, сонце не згасає,
І ширяють мрії в простір голубий...
І підвісь над світом велет-Першотравень,
На плечі ж у нього — білі голуби!..

Із книги

"ГРУДКА ЗЕМЛІ"

(1962)

Галактики
Давно погасли,
А світло їхнє
Ще в путі.
А світло
Йде
В ранкові ясла,
В нестримно-плинному
Житті.
Летить
У просторі космічнім
У тайну тайн,
У диво див,
В правічне
Вічністю
Незвичне,
В потоп
Нейтронних
Вбивчих
Злив.
А світло йде,
А світло лине,
Щоб десь
На крихітці Землі
Упасти
Зайчиком безсилим
У мене
В хаті
На столі.
Заблиснуть
Непомітно-скромно
На гострім

Кінчику
Пера.
З чорнилом
Сплинуть
На папері.
Кінець.
І світло
Умира.
Воно,
Що шлях
Мільйоннолітній
Пройшло
Крізь катаклізмів шквал,
Крізь чорторій
Пожеж всесвітній,
Крізь градобій
Падучих скал,—
Воно вже тут,
Мала краплина,
Маленький відблиск
На пері.
І я пишу вже
Не чорнилом —
Я умочив
Перо
В зорі!
Я умочив
Перо в фотонах.
Ні,
Світло вічне
Не умре!
Його таємні
Віщі тони
У себе
Слово
Убере!

Ні, не в краплі води,
В грудці землі побачиш
Землю-планету.

Лиш придивись,
Пригляньсь до неї.
Візьми і зваж її в долонях.
Підійми і поверни до світла.

Бачиш:

Низини і вершини,
Роса океаном,
Травинки — лісом.
Комашки,

що звіриною вовтузяться...

А ти держи її в своїх долонях.

Ти —

Людина!

І можеш розім'яти в пил,

Розсіяти її.

І здасться тобі —

Своє життя розвіяв бездушно,

Став сиротою.

Ні, ти цього не зробиш.

Хай вона разом з тобою

Кружля по орбіті,

Стисни її в долонях.

Хай піт оросить твій.

І вона,

Змішана з потом,

Стане під дотиком пальців

Мрією.

І ти відчуєш,

Яка у тебе сила велетенська.

Ти зможеш все,
Коли побачиш в маленькій грудці
Землю-Матір.
Чуєш,
Людино!

ЧЕРВОНА КРОВ ЗЕМЛІ

— Чи є кров у землі? —
Мене запитала Наталя.
Її хвилювало одне із тих
Безпричинних питань,
Що бентежать дітей
В останнє літо перед школою.
— Чому ти питаєш про те?
— Бо скільки кругом червоного
Росте із землі...—

Кров землі
Ллється червоними потоками
З весни по пізню осінь.
Кров землі —
Вишні та жоржини.
Кров землі —
Троянди й помідори.
Кров землі —
Суниці й канни.
Кров землі —
Шал цвітіння.
Цвіт і плід —
Зачаття і народження
Біль щасливий.
Кров землі —
Бунт землі,
Що вірить лише в сонце
І в грозяні дощі,
Підіймаючи міріади
Червоних ознак
На зелених грудях.
— Мої ручки в крові землі,—
Говорить Наталя,

Вся в соку вишень.
Хай будуть
Руки дітей
В тій крові —
Вишневій,
Помідоровій,
Суничній...
Вона
На їх пальчиках
Засихає сонцем,
Сонцем,
Розмазаним
По усміхнених личках.
Кров землі —
Причастя радості.
Причащайте нею
Своїх дітей,
Безвірники-атеїсти.
Даруйте коханим
Криваві квіти,
Гарячі квіти літа.
В них палкість,
Яку ви переллете
В келихи уст,
В божевілля ночей,
Настояних
На трояндах!
(Я за кровожерність людини,
Що любить землю —
Її квіт і плід,
Її кров
Червоного кольору,
Настояного на сонці).
Хай вона вічно ллється
Ріками щедрості
Для нас.
Хай вона буде
Нам

Здоров'ям
І радістю,
Необхідною,
Як хліб насущний.
Хай
Ніколи
Не тремтять
На пелюстках троянди
Радіоактивні роси.
Хай соковитий помідор
Не просолоюється
Смертоносним стронцієм!
Хай білокрів'я землі,
Її квіту і плоду
Не стане блідою неміччю,
Смертю нашою!
Хай руки моєї Наталі,
Руки всіх дітей —
Білих,
Жовтих,
Чорних —
Будуть в крові землі,
А не земля — в крові дітей!

ДВА КРИКИ МОЄЇ ВУЛИЦІ

I

Виходжу на вулицю.
Вулиця
Захлинається в тополиному крику.
Вулиця
Б'ється з хмарами
За те, що вони сонце забрали,
Залишивши сірий смуток тополям,
Які оголюють худі груди своїх крон
І стоять кістлявими істеричками,
Захлинувшись від крику
Своїх останніх листків.

Осінь.
Моя вулиця.

II

Виходжу на вулицю.
Вулиця
Повна тополиної радості.
Зелені знаки оклику — тополі —
Починають і закінчують гасло щастя.
Кричить вулиця,
Але ви,
Що ховаєте очі в зелені окуляри,
Не почуваете їх безпричинного гомону:
Зелені окуляри
Ховають від сонця
І від тополиного крику.

Весна.
Моя вулиця.

МАЯКИ

Горить маяк вночі, не погаса,
Показує у темряві дорогу.
І є у тім незвідана краса,
Що розсіва підводних скал тривогу.

Є ж люди-маяки, що серед дня
Своїм життям висвічують сліпуче,
Щоб не зів'янув м'язів молодняк,
Коли круті прийдеться брати кручі.

Вони не вказують гладких шляхів,
Вони не кажуть рифи оминати.
Горять огні сердець і маяків,
Поставлених людиною на чати!

Якби отак за місто вийти,
Коли шепчуться жита,
Немов тебе питають:
— Чий ти?
Куди це шлях твій заверта?

Чому приходиш рідко в гості,
Невже забув про запах піль,
Про разівець селянський простий,
Хліб, що без нього сіль не сіль?

І хочеться мені кричати:
— Жита! Ви чуєте, жита!
Я ваш, дядьки мої вусаті!
Я ваш — і в будні, і в свята!

І упаду між стебла житні —
В зелену паморозь ланів...
Які ж ви ніжні та привітні,
Немов з найближчої рідні!

Коли в житті щось не зладнати
І туга люто нагніта,
Зі мною у міській кімнаті
Червневі шепчуться жита!

Я — солдат.

Я прийшов вартувати,
Я прийшов вістовим до вождя.

І червене прозоре видіння
В дійсність входить і нею стає
На усі, на усі покоління,
На життя неспокійне моє!

ЗАКАВКАЗЬКИЙ ТРИПТИХ

ТБІЛІСІ

Зелений вершник з сивих гір
Помчавсь горбам наперекір...
У нього пісня на устах,
У нього молот у руках,
При боці точений кинджал,
Що різав їдь ворожих жал.
Хто каже:
— Зупинив свій біг
Зелений вершник над Курою
І став,
Тбілісі,
Він тобою?!

ЄРЕВАН

Бузком зів'яло надвечір'я,
І ніч сповза із Аратату...
О місто, дивне, як повір'я,
Закуте у легенди лати.
І вулиці — мережі срібні,
І площі в блиску водограїв...
Чому ви так мені потрібні,
Що тут забув я, що шукаю?..
На це я хочу відповісти,
Вслухаючись у гомін міста,
В грайливий, радісний, врочистий,
Немов огнів рясні намиста.
А може, волею поета
В озернім плесі водограю
Не лише кружельце монети,
А пісню тут я залишаю.

НАХІЧЕВАНЬ

Нахічевань...
Нахічевань...
Далека далина...
Землі радянської тут грань
З Араксу вирина.
Тут два світи —
До зору зір...
Між ними лиш ріка.
А вовчі ікла, скали гір —
В них обрію рука.
Уп'явся в неї дико звір,
Немов у ніжну лань.
І так роки,
І так віки...
О джан Нахічевань!
Зелений усміх ти рівнин,
Азербайджану син.
Там за Араксом —
Край знущань,
Минуле там твое
Слугою байським постає
І криком сподівань.
Несуть вітри з тополі пух.
Ти весь у сивині,
Як вічності веселий друг,
Всміхаєшся мені...
Нахічевань...
Нахічевань...
Ти сокіл, а не лань!

* * *

Стріли кранів.
Невтомні стріли.
Дороговкази майбутніх днів.
Вони усе підняти годні:
 Вантаж будов,
 Вантаж війни.

Але вони
Створені лише для добрих справ,
Знайте:
Ми підіймемо нашу Землю
На найвищий поверх історії
І покладемо на могутні балки
Своїх рамен.

Випадкова зустріч —
перша і остання,
Без чекань тривожних
і без сподівання
Встане в ніч зимову
знаком запитання.
Ти шукаєш щастя,
я шукав кохання...
Тільки поцілунок
з болем на розстання,
Тільки, не зайнявшись,
згасла зірка рання...

В цій тихій хаті більш нікого —
Лиш ми і ніч біля вікна.
...А десь завихрена дорога
Уже прощанням вирина...
Буває зустріч випадкова
На день, на ніч, на півгодини,
Коли без музики, без слова
З очей бурхливо пісня лине,
Коли зустрінеш незнайому
Промінним видивом із мрії,
Коли забудеш ти про втому,
Про шлях крізь віхоли-завії,
Коли в зіницях світанкових
Читаєш мудрість найпростішу —
Закон великої любові,
І бачиш — ніжну, найніжнішу,
Що жде кохання й не діждеться,
Вогонь у крові втамувавши,
До ласки, мов на племін, рветься,
Тебе жагуче покохавши.
І хто винити має право
За ці хвилини щастя й муки.
За губи спраглі та ласкаві,
Заломлені в одчаї руки!..
...І все — для скорої розлуки.

ЛИСТИ

Непродумані, ненаписані,
Ненадіслані листи.
Скільки в них ще
Снів невиснених,
Не чекай,
Не жди їх ти!
Не придуть на мрії пошти,
На адресу почуттів,
Бо туди й за туги кошти
Доплатні
Не йдуть листи!
Можеш тільки надіслати,
Вкинуть в скриньку забуття
На конверті біль розп'ятий,
У конверті —
Все життя!
Недоспіваний, недоказаний
Днів давноминулих зміст,—
Перекреслений,
Замазаний,
Зм'ятий,
Викинутий лист!

Горобці щебетали на морозі,
І їхнє цвірінькання замерзало,
Ставало срібними льодинками.
Коли ж прийшла весна,
Зацвірінькала капіж
Розмерзлими голосами горобців.

Але не лише пташині голоси розтали.
Березень заговорив моїм признанням,
Яке замерзло від холодного вітру —
Здивованого змаху вії дівчини,
Що вгадала мої думки.
Це було в одну безгомінну січневу ніч.

І якось дивно, по-чужому,
Звучить на фоні розталого цвірінькання
Мій, невідомо чому розмерзлий голос:
— Чуєте, я вас кохаю!
— Моє кохання здатне зігріти всю землю,
А не лише крижини ваших очей!..

Невже березнєве сонце здатне розтопити
Невисказані слова?

ЗАКОНСЕРВОВАНИЙ ЧАС

— Ще маю час,— він говорив,—
Співати і любити.
Ще маю час попрацювать,
Ще маю час пожити.
Його законсервую я,
Надійно заховаю,
А от
Колись
Отой
Свій час
Візьму і повживаю!..
І відкладав,
Консервував
Годину до години:
Що недожив,
Недокохав,
Чого іще недоробив,
Недоспівав,
Недоказав,—
Складав,
Як вітаміни.
Коли ж рішивсь —
Прийшла пора
Консерви відкривати,
Все доробить,
Все доспіває,
Дожити,
Докохати,—
Побачив,
Що нема ключа,
Щоб час
З консерви взяти.

Розгризти, може?
Але що ж,
Чого тут мудрувати,
Коли лишились
Від зубів
Лиш спогади зубаті!

МАЙБУТНЄ КЛИЧЕ

Вдивляюсь в далину років,
Яку пройти нам доведеться,
І їхнім подихом палким
В мою снагу неспокій ллється.

Я — рядовий лиш, я — солдат,
Розвідник тих, вже близьких, далей.
Майбутнє — мій молодший брат,
З яким удвійку ми зростали.

Чи то в забої я труджусь,
Чи сталь варю, черпаю нафту —
Стираю часу я межу,
На трудову вступивши вахту.

В світі вторгаюсь зореві,
Чи сію лан, труджусь на фермі —
Скрізь бачу овиди нові,
Ясні, як ранки заозерні.

Мені не казка Комунізм,
Не сон, не видиво примхливе,—
В моє він серце серцем вріс,
В моє життя, в мої пориви!

Коханій квіти я несучу,
Співаю пісню голосисту...
Душі незайману красу
Граню, немов кришталь, іскристу.

В ній — відблиск тих майбутніх днів,
Яким нема кінця, ні віку,

Яких у Жовтні був посів,
А паросткам немає ліку.

У мене велетенський зріст,
Гуртую лави будівничі.
Я — ленінець. Я — комуніст.
Мене майбутнє зично кличе!

Ти несеш на своїх плечах
Червонокрилих птахів,
І вони тобі співають
Найчарівнішу з усіх пісень,
Їх не сполоха нізащо
Страхополох трамвая.
Вони не бояться навіть
Хитрющих брудних котів.
У тебе сидять на плечах
Червонокрилі птахи,
І ніхто не питає,
Звідкіль ти їх узяла,
Ти ж не реклама цирку
І не дивак, що птахів
Збира в дротяні клітки,
Як марки до альбома
Збирають хлопчаки.
Буває звичною казка.
І птахи — пісні на плечах,
Коли у осінній ранок
Ідеш між ряди дерев
І сіють дерева тихо
Останню любов до літа —
Червонокрилих птахів,
Химерних своїх дітей.

В червневі ночі мій неспокій
Запалює червоний біль
Моєї крові молодої,
Зі мною ставши на двобій.
В житах заплуталось безсоння,
І сон сновидою втіка.
В червневі ночі підвіконня
Гримить, як водоспад-ріка!
Клубочаться шляхи на стелі,—
Візьми їх:
На шматки розріж;
Розкидай замість снів в постелі
Їх зачарований крутіж!
Десь бродять соки.
Місяць скуливсь,
А зорі дзвонять, мов дзвінки.
Плетуть русалки мою пісню
В купальські човники-вінки.
І набухають, наче зав'язь,
Червневі ночі від вінків...
А пісня кружеля, мов сонце,
На плесі всміхнених років.
А пісня кружеля, мов сонце,
Навколо берегів сердець...
А чи пристане?
А чи буде
У вирі забуття кінець?!

В червневі ночі мій неспокій
Лягає тінню на папір...
Я чую:
В грудях виростає
Моєї мужності Памір!

Із

“КАНАДСЬКОЇ КНИГИ”

(1963)

ПРИСВЯТА

Везли за море
Біду і горе,—
Знайшли за морем
Біду із горем.

Казкові чари —
Гіркі мочарі;
Скарби великі —
Прерії дикі.

Шахти-печери —
До щастя двері.
Не усміх — голод;
Не сонце — холод!

Замість привіту
Нового світу,—
Панська погорда
Надуга морда.

А в серце мука
Тугою стука.
Лиш пісня з ними —
Снами ясними...

Потом і кров'ю,
Болем, любов'ю
Землю ту взято,
А не проклято!

Вам, без'язикі,
Трудом великі,
В кожухах люди,
Хай слава буде!

ПРОЩАННЯ

Ніби у вирій птахи лелеки,
Збирались в мандри у край далекий.

Окраєць хліба, дрібочку солі
Брали з собою назустріч долі.

Рвана свитина, сорочка сіра,
Хрестик на грудях — віра-невіра...

Бо в що повіриш, коли без долі,
Коли ця доля — як вітер в полі.

Ти спробуй вітер буйний піймати,
Ти спробуй щастя в світі зискати.

А рідна хата — уже не рідна,
Вже сиротина нещасна, бідна.

Мати в риданні-сльозах без спини:
— Більш не побачу, синочку-сину...

Впала безсило вона на порозі...
Б'ється, мов чайка, в горі-знемозі.

— Ой ви, пороги рідної хати,
Станьте високі, немов Карпати!

Станьте високі, немов Карпати —
Сина не випустіть з отчої хати!

Ой ти, стежино до шляху-дороги,
Стрічкою спутай синові ноги,—

Хай передумає гадку болючу,
Хай її вдушить, як думу гадючу.

Думу, що кличе в дороги безвістя,
Каже кидати рідне обійстя.

Хай тут бідує, хай дома скніє,
Чорніє з горя, з одчаю мліє,—

Як дід і прадід, як вся родина,
Як безталанна вдова Україна!..

Нащо тебе я, синку, ростила,
Навіщо в тебе вирости крила?

— Вирости, мамо, мушу летіти,
Ненько-лелітко, прив'ялий цвіте.

Не крайте серця муки ножами,
Лягла розлука люта між нами.

Чи Вас побачу, не знаю, мамо,
Забив додому ворота-браму.

Віддав себе я чужій чужині,
Немає місця мені на Україні!

Забрав це місце пан ув оренду,
Може, матусю, я ще поверну,

Як люди з пана видушать душу,
А я в скитання їхати мушу.

Буду вертати у снах додому,
Класти вам в руку свою утому.

Свою утому — гірку дитину,
Яку з собою беру в чужину.

Будете, нене, її колисати...
Прощайте, люди! Прости мя, мати!

СТЕРНЯ ЧУЖИНИ

Стерня колюча, зла стерня,
Якій нема кінця-межі...
Таким дитинство вирина
В його згорьованій душі.

І він збирає колоски,
Мов недосказані казки.

Босоніж йде, мов по голках,
І кров'ю кропить по стерні.
Як страдний на Голгофу шлях,
Так тягнуться за днями дні.

Це все життя — ота стерня.
І колють душу голки-дні.
І кров свою вона роня,
Душа, розп'ята на стерні.

Він не пшеничні колоски —
Збирає мрій сухі листки.

О емігрантські ночі, дні!

А у шторі на полиці
Лежать булки із пшениці.

Булки білі, мука чорна,
Моя доля непроворна.

Завела ти до Канади,—
Де знайти мені поради,

Як біду ту побороти,
Де знайти мені роботи?

Де пшенична Манітоба,—
Хлоп для боса, як худоба!

Якби знав такі принади,
То б не їхав до Канади!

РЕКВІЄМ

Предки мої, дядьки вусаті,
«Конкістадори» без'язики,
Вам не грали гучні музики,
Проводжали вас не палати...

Роздоріжні хрести від стиду
По рамена у землю лізли,—
Ви шифкарти у жменях тисли,
Промінявши останню свиту,—

Щоб у бидлячій гної-трюмі
Вас морями трясло щодуху...
У смердючу густу задуху
Огортались мужичі думи.

«Конкістадори» у кожухах,—
Ще й коса в сундуку — не шпага,
І спідлоб'я зір — вся відвага,
Не шоломи — брилі по вуха.

І зерно, а не порох у гарнці,
Не пістоля, а лиш кресало...
Отаких вас бідою гнало
Із Покуття нетяг-вигнанців.

Ні вождя, ні хоругви на щоглі,
Лиш ікона з матір'ю божою,
На жінок ваших дуже схожою,
Мандрувала шляхами долі.

Кораблів не прийшлося палити,
А сорочки в печі карантину...

Напівголі, зігнувши спину,
Ви являлись Новому світу!

Не ботфортами слід лишали
На чужім пустім суходолі.
Ваші рвані тверді постолі
Не одну там дорогу проклали.

Предки мої, дядьки завзяті,
Не поїли землі ви кров'ю,
Своїм потом, своєю любов'ю
Ви старалися їй догоджати.

Не зривали її динамітом,
Впеленавши навік борозною,
І зерном українським весною
Запліднили облоги півсвіту.

Ви ж могли... Ви змогли, я знаю,—
Вітер з Сходу в серця впіймати,
Правду Жовтня узяти на чати,
Що до вас не пускала одчаю.

Ви змогли в безробітній Альберті
Йти у чільнім ряді у колоні,—
Ви — галійшини, ви — червоні,
Мовчазні, непохитні, вперті!

Хто говорить — саме страждання?!
Хто говорить — сама покора?!
Ви привезли у попелі горя
Вічну іскру крутого змагання!

Десь Україна кайдани рвала,
Десь Україна росла і квітла,
Неповторна, сліпуче світла,
Ваші муки вона осіяла.

Не побачивши, не пізнавши,
Не зустрівшись із нею знову,
Обривали з життям розмову,—
Так і всього недоказавши...

Предки мої в сирій могилі,
Не під липами в полі бджолинім,—
Хай приносять вітри з України
Колискових співанки милі,

Що співають над колисками
Матері молоді, світлоокі,
Щоб ішли у висоти глибокі
Неспокійні орли-хлопчиська!

ШЕВЧЕНКОВІЙ ВЕРБИЧЦІ

9 липня 1961 року в Палермо біля пам'ятника Т. Г. Шевченку посадили вербичку — гілку з верби, посадженої 111 років тому великим Кобзарем на півострові Мангішлак у Казахстані.

Моя вербичко дрібнолиста,
Не знаю, чи було ще так,—
Щоби вербу, мов королеву,
За стільки верст возив літак,
І так в дорозі доглядали,
Як мати кволеньке маля,—
Щоб лиш доїхала до цілі,
Щоб лиш не всохла, щоб росла!
Із Казахстану до Канади
Крізь Україну путь лежав
Без паспорта, без віз вербичці,
Якої рід Тарас поклав.
В далекім, у страшнім вигнанні,
В пісках Прикаспію сухих
Він посадив твою матусю
Як свідка днів своїх гірких,
Вона як усміх України
Була йому сім довгих літ,
Верба, здавалося б, звичайна,
Єдина з верб на цілий світ.
Про неї склав пісні-легенди
Співучий син степів — казах.
Вона як символ зеленіє,
Що буде край шуміть в садах!
І ось маленьку, зелененьку,
Не сиротинкою — о ні! —
Тебе, як усміх Батьківщини,
Ми привезли в липневі дні,—
Від Казахстану до Канади,
Туди, де вже прийшов Тарас,
Вкраїнську гілочку-вербичку,
Таку, як над ставком у нас...

У чужомовнім крутежі
Відчув я болем у душі
Далекої Вітчизни зов —
Свою жагу, свою любов,—

Як води скреслої ріки,
Як першу зустріч на світанні,
Як потиск милої руки,
Як злам в бентежному ваганні,
Як хміль забутий вечорів,
Як запах чебрецю і м'яти,
Як шемріт грозових борів,
Як сльози вічної втрати,
Як блиски сонця на росі,
Як радощів широкі крила,
Як світ в полуденній красі,
Як мрії легітні вітрила,
Як ласку материнських рук,
Як перший крок свій до порога,
Як грому неспокійний звук,
Як братню щиру допомогу,
Як шаблі Кривоноса змах,
Як вітер в степовій погоні,
Як чайки плач у лозняках,
Як бунту марева червоні,
Як віщій Кобзаревий спів,
Як громове Франкове слово,
Як міст до зоряних віків,
Як революції розмову,
Як Леніна буремний клич,
Як Партії незборну силу,
Як почуття, що ти летиш,
Нові долаєш небосхили,—

Її — незміряно багату,
Дзвінку, і ніжну, і завзяту,
Як день сьогоднішній, чудову,—
Люблю, люблю українську мову!

Українська пшениця
У преріях колоситься
Золотом Канади,
Спалахом принади.

Хто привіз її насіння
Зі старого покоління?..
Певно, добре доробився,
На пшениченьці нажився!
Певно, дітки розкошують,
Певно, внуки не бідують...

Кажуть: «Пам'ятник йому бі
Благодійник, хліболюб!..»

Інші кажуть: «Справді, так,
Жив давно один дивак,
Що твердив усім одно:
— Я привіз сюди зерно,
Я Канади благодій,—
Ради бога, пожалій!
Ради бога, хліба дай!..»

— Ну, а де ж є він тепер?
— Так ходив, ходив... І вмер!

А у преріях пшениця
Колоситься, колоситься...

ПІСНІ СТАРОГО ЛІСОРУБА

I

На банджо душу виливав:
Старий бурлака, лісоруб.
Не вірилось, що він співав,
Що пісня та з пошерхлих губ.
Можливо, рідний дім згадав
І час, коли був молодим,
І ту, що вперше покохав,
Яку кохатиме завжди...

Ходити за щастям,
О ні, даремно,
Бо знаю я тайну велику:
У пралісі дикім,
У пралісі темнім
 Запалало,
 Засіяло,
Наче вогник, золоте.
 Дивний чар,
 Цвіту жар —
Папороть цвіте!

Ах, банджо — струни голосні,
На вас він грає двадцять літ.
Вам довіряє він пісні,
Гарячий папороті цвіт,
Який по росяній траві
Йому покаже чудо-слід
Туди, де ранки майові,
Туди, де молодості світ!

Ходити за щастям,
О ні, даремно,

Бо знаю я тайну велику:
У пралісі дикім,
У пралісі темнім
 Запалало,
 Засіяло,
Наче вогник, золоте.
 Дивний чар,
 Цвіту жар —
Папороть цвіте!

II

Ведмедем нарекли мене —
Лісовика старого,
Бо пуща — вся моя рідня
І більш,
І більш нікого.

...Дайте пива,
Пива глек,
Бо гуляє Ламбер Джек¹,
Ламбер Джек гуляє!

Дерев я стільки повалив,
Що місто з них би стало,—
А от на свій
Маленький дім
Дерев у лісі
Мало!

...Дайте пива,
Пива глек,
Бо гуляє Ламбер Джек,
Ламбер Джек гуляє!

¹ Л а м б е р Д ж е к — Джек Ведмідь. Так у Канаді називають лісорубів.

РЕСТОРАТОР-ЛЮДОЇД

П а м ф л е т

Він тепер в Канаді — пан.
Має власний ресторан.
В ресторані всякі страви,
Ще й музика до забави.
Сам гостей приймає він:
Весь — привітність, весь — уклін,
Пан господар-здоровило
Зустрічає дуже мило.
Кожного відчує смак
Ресторатор пан Підляк.
Знає, що кому подати,
Знає, що кому продати...
Все, щоб шлунку догодити,
Щоб могли ви добре жити!..
Просто майстер довгих літ.
Ним гордиться «вільний світ»!
Бо зумів так приголубить,
Наче мати, ніжна, люба,
«Бідну жертву комуністів»,
Що «спаслася від чекістів».
«Славному борцю за волю»
Створено прекрасну долю.
(Правда, золотце він мав,
'Те, що в нас награбував...)
Ресторатор пан Підляк —
Свого бізнесу мастак.
Нагодує і напоїть,
Розчахнеться вмить надвоє,—
Пан Підляк і тут, і там —
Бавить дотепами дам,
Бо ж веселі анекдоти —
Це додаток до роботи!
Добрий ще й параф'янин,

Цей, пробачте, сучий сині
Цей убивця-горлоріз,
Що за море аж заліз,
Надрайонний шеф ес-бе —
Це гестапівський цабеІ
Він і різав, і стріляв,
Він палив і розпинав,
На людей наводив ляк
Симпатичний пан Підляк —
Пострах галицьких ночей,
Надрайонний вбивця цейІ
Неповинних немовлят
На лету стріляв той кат.
Він підручним, мов кельнерам:
— Підкидай...— кричав,— холера,
Підкидай...— І з автомата
Він влучав у ті пташата...
А тепер у фраку він,—
Вам — привітність, вам — уклін,
Вам — біфштекс, вам — коровайІ
Ресторан у нього — райІ
І клієнти в нім постійні,
Бізнесмени все надійні,
Все порядні і огрядні,
Попоїсти добре ладні,—
Що весь тиждень в своєму ділі
І у церкві щонеділі...
Чи б застряв у горлі в них
Шмат свинини й ситий сміх,
Коли б враз до них дійшло,
Хто оте гидке мурло,
Що готує їм обід
Зарізяка-людоїд!

Що ви скажете за морем,
«Світу вільного підпори»?
Демократи й клерикали —
Всіх чеснот ясні криштали.

Консерватори поважні,
Вільнодуми непродажні!
Що би ви на це сказали,
Якби в Києві був пан,
В пана добрий ресторан,—
Пан же цей з Канади був,
Він до нас від вас чкурнув,
Бо в Канаді він вбивав —
Різав, вішав і стріляв!
Що би ви нам заспівали?
Ви, що ніс в меню запхали?!
Що?! Скандал у ресторані?..
Ви зірвались в гніві, пане,
Кричите: — Хай трафить шляк!..
Тож бандит отой Підляк,
Ресторатор-людоїд,—
Він холодний дав обід!!!

ПОВЕРНЕННЯ

Знову львівський двірець.
Вже кінець
Повній вражень далекій дорозі.
Я стою на порозі
Свого отчого дому,
На твоїм, моє місто,
Порозі.
Я скидаю з плечей своїх втому.
Я вернувся додому!
Відгули літаки океанські.
На землі ми своїй,
На радянській!
Я стою на двірці залізничнім,
А в душі чую дальні я кличі
Паровозів...
І роки знов під рейки в знемозі,
Наче шпали, лягають:
Емігранти
У прірву бездонну
Ген за море
Звідсіль від'їжджають
З свого краю
З пожитком одчаю,—
Бо немає тут місця людині
На своїй,
На чужій Україні.
Бо немає тут долі
На отім суходолі...
Чую:
Плечі здригнулися в краю недолі,
Заридала земля,
Застогнала,

Мов вона своїх рідних
Від себе погнала.
Ні, це тільки гуркочуть вагони.
І в душі моїй марево тоне
Лихоліття.
Я об'їхав півсвіта
І знаю:
Землю рідну я маю.
Маю дім.
Щастя в нім.
І ніколи, вже більше ніколи
Лихоліття його не розколе.
Будуть вихритись-витись дороги,
Та не буде в дорогах тривоги,
Що назад не повернуть додому.
Львове мій!
В тебе все мені рідне:
Усміх сонця,
І гомони грому
Понад Замком Високим,
І твій вічний неспокій,
Дні твої,
Сни твої,
Хліб і сіль,
Що дають тобі силу.
Бачу:
Місто обійми розкрило!
В ті обійми я лину.
Усміхається місто:
— Мій сину!..

ЛАТКА

Чорною плямою
Крутиться згадка:
Тут,
Серед лану,
Пришита латка
Швами межі
Болю клубок,
Поля шматок.
Чорною плямою
Крутиться згадка:
Як відривалась
Та нивка-латка,
Як продавалась,
Як відривалась,—
Що і донині
Ніє межа —
Шрамом прошита
Його душа.
Чорною плямою
Крутиться згадка,
Наче великий
І чорний джміль.
Шукає, шукає —
Де ж ота латка
Серед безмежних
Колгоспних піль?!

Нема, мій друже,
Твої латки.
Нема, мій друже,
Тисяч латок,

яких з'їдали
Панські податки,
Які вас гнали
В чужий куток!

Бачиш, хвилює
Поле безкрає.
То поле спільне
Твоїх братів.
Лиш в день похмурий
Хтось нагадає
Про час проклятий
Латок-полів.

І розгубились
Твої сусіди,
Коли на полі
Ти запитав:
— Де ваші нивки?
Де ваші межі?
Де я із вами
Тут межував?..
Що відповісти,
Що їм сказати?
Ти — їх минуле
З бідняцьких літ.
Тебе й сусідів
Межують, брате,
Їх світла доля,
Твій темний світ!
Чорною плямою
Крутиться згадка,—
В душі ятриться
Кривава латка:
Як там за морем
Поля шматок?
Фарма далека —
Нервів клубок.

Вся сила м'язів,
Вогонь всіх мрій,
Що приорав
На фармі тій.
Під чорну скибу
Схоронив
Усе, чим жив
І що умів...
Чорною плямою
Вирує біль —
Як душу вирвать
Йому звідтіль?..

ГОСТИНА

Бідою спогади багаті
Снуються за столом поволі,
І дні далекої недолі
Повзуть, як павуки лапаті,—

Немов за гостем в чисту хату
Вони приїхали з чужини,
Щоб нагадать, як без хлібини
Був стіл отой, усім багатий.

Тарілки вкрили скатертину —
І кожна — соняшник із казки;
Господар все з нової пляшки
Хлюпоче гостеві в чарчину.

А той сидить потрійно п'яний —
Від згадок, зустрічей, напиту,
І важко вже розмови нитку
Впіймати у густім тумані

Від «Плеєрсів» і «Верховини»,
Що в мирнім димі співіснують.
А гостя родичі частують —
Нема відбою від родини!

А він піднявсь з-за столу строго
І слово мовив до родини:
— Налийте вітру України,
Я задихався вік без нього.

Налийте повен келих неба,
Налийте запаху діброви.

Налийте нашої ви мови,—
І більш — нічого, більш не треба!

Налийте вечорів травневих
І ранків-досвітків у полі,
І, щоб було мені доволі,
Додайте квітувань вишневих.

Хоч краплю свого щастя дайте!
І, замість пива того з діжки,
Хлюпніть ви молодості трішки
І мрії, мрії наливайте!

Все лийте в келих мій, братове,—
Я спраглий рідного повітря,
Мені б його хоч в день з півлітра,
З ним не зрівнять вино чудове!

І він підніс до уст поволі
Свій келих, нібито пустий.
І тихо всі сказали: «Пий,
Що недопив за час недолі!

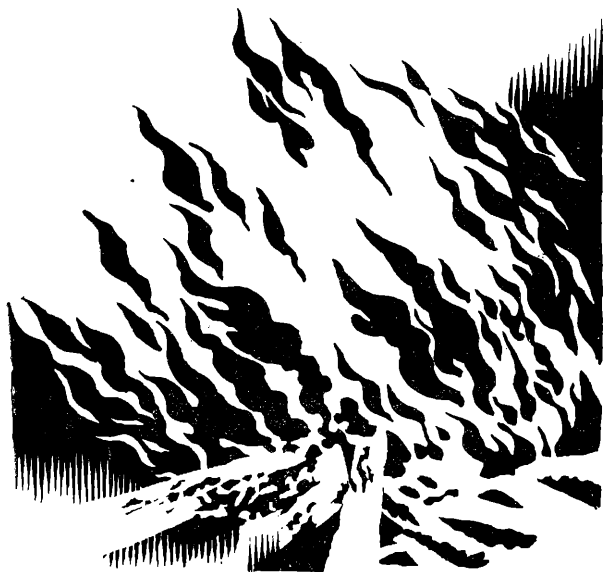
Пий на здоров'я, брате, пий,
Все, що бажав, собі налий!..»

На сцені львівського театру
Сестра співає із Канади...
І пісня тужить, пісня плаче,
Мов просить у братів розради...
І пісня, наче пташка, б'ється;
Її з далекої чужини
Привезли — гостю і не гостю —
Привітом щирим на Україну,
Привезли пісню українську
На рідну землю із-за моря.
О, скільки знала вона болю!
О, скільки знала вона горя!
Але не вмерла, не скорилась,
Але жива, міцна й здорова,
Неначе юність неповторна,
Українська пісня чорноброва!

Із книги

"ВАТРА"

(1966)

ВАТРА ПАЛАЄ

Ватра палає!
Серце палає!
Світить і гріє,
Палить і сяє.

Ватра на кручі —
Огонь в дозорі.
Серце на чатах
В радості й горі.

Ватру підтримуй —
Вогнище ясне!
Людям на щастя
Ватра не згасне.

Ватра не згасне —
Серце не згасне.
Полум'я вічне,
А не дочасне!

Благословенне будь, зерно!
Благословенний хліб єси
І ніж, що розріза його...
Благословенний хліб єси
Той, що Людині ти даси!

Благословенна та рука,
Що ніж бере, щоб края хліб,
Шкурина стане в ній м'яка,
В твердій руці, що крає хліб
Й за стіл гостинно заклика.

Благословенний стіл той будь
І сталь, що з неї гострий ніж,—
Ти ним свій хліб навпіл розріж
І свого брата не забудь!

Несіте хліб, а не розбій,
І ніж навіки мирний твій,
Хоч сталь його,
Гаряча й зла,
У ката груди пропекла.
Хліб-ніж у хаті на столі
Дай днесь і прісно на землі!

Не хліб і сіль, а хліб і ніж
Беріть у вселюдський крутіж,
Бо скрізь є сіль,
Як скрізь є біль...
Земля хай буде вам за стіл!

Ліси, легендарні ліси
Вростають у небо Волині.
Настоюються хмари на хвої,
Настоюються зорі на дубовім листі.
Коли рубають ліс,
Хитається небо.
Воно може розсипатись
Колючими голками хмар,
Похоронними дубовими вінками зірок.
Хитається небо,
Але не падає.
Його тримають легендарні ліси Волині.

ФІОЛЕТОВИЙ СОН

I

Кажуть:

Сон в кольсрах

Сниться лише раз у житті.

Я не вірю.

До мене приходять

Кольорові сни,

Коли я згадую

Болгарію.

II

Созополь!

Фіолетовий сон Болгарії.

Ти приходиш до мене

Відлунням

Першої зустрічі.

Ти б'єш

Морським прибором

Об берег дійсності,—

І слід твій,

Слід босих ніг рибачки

На піску,

То явлений,

То скритий,

То змитий...

Вічний слід босих ніг.

А бризки

Твєї хвилі, Созополе,

Стають

Спалахами мрії.

А ім'я твоє —
Пристань аргонавтів
По дорозі
За золотим руном.
Созополь —
Фіолетовий сон Болгарії.

ПІСНЯ КАПІТАНА

Сейнер спить перед виходом в море.
Спить зачарований рейд.
Спить радість і горе — невже?
Капітан розлива не вино —
Пісні хмільної мед.

Співай, капітане, співай,
Зітхай, капітане, зітхай!
Кожна затока — це смуток.
Кожна затока — це жаль:
В пристані кожній забуто
Якогось кохання печаль.

Співай, капітане, співай,
Зітхай, капітане, зітхай!
Одного кохання замало,
Замало в однім житті.
Так йому доля сказала:
Люди й святі, простім!

Будуть порти і затоки,
Буде штормища бій,
Хвилями вляжуться роки,
А ти пливи, ти не стій!
Тільки кохай, капітане,
Зраджений — зраджуй сам!
Серце у штилі стане
Подібне глухим зіркам...

Вино залишилось на денці,
В кубрику в'ється дим.
Пісня димиться в серці
Спогадом люто-гірким.

Кожна затока — смуток...
А скільки ще тих заток?
Вплітаються звуки-смутки
На місяця повний клубок.

Співай, капітане, співай...

МОНОЛОГ ДО КАМ'ЯНОЇ РІКИ

Кам'яна ріка — чудо природи,—
Кажуть — льодовикова справа.
Наче Вавілонської вежі сходи,
Залишила історія лукава.
Кам'яна ріка в країні Маріци? —
Рветься крізь барв похмілля,
І камені — ідоли многолиці —
Застигли в мовчазному безділлі...

Кам'яна ріко! Хто ти?
Кам'яна ріко,— примушу говорити,—
Невже ти дружиною Лота
За цікавість не в солі,
в граніті відбита?

Мене охоплює біблейська паніка,
А може, це річка з голів пророків,
А може, вискочили з берегів-станіків
Перса грішниць оливкооких,—
Закам'янилих в останній хіті
За те, що тягнулись до завойовників.

Для ніг туристів нахабно відкриті
Груди — каміння, каміння — змовники,
Що на прощу ідуть, мов паломники,
Що полонять красуню Вітошу,
Як бібліотечну полицю однотомники,
Каміння, що рухається тільки в тишу.
Ну, загуркотіть,
загаркотіть, загримайте,
Ну, лавиною, ну, лавами помчіться —
Кам'яної байдужості не затримайте,
Перекидом-перевертом, сторчаками,
Шкереберть веселіться...

Скиньте маску кам'яну,
Може, добрі ельфи ви,
Я прощу вашу вину
За одну лиш мить живу!
Кам'яна ріко, кам'яна ріко,
Скинь свою рясу,—
Хочеш — твістом, хочеш — гопаком,
Хочеш — колом, хочеш — переплясом.

Серед лісу барв, серед лісу шумів,
Сфінксе обезлевлений,
Сфінксе обезжіночений,—
Стань хоча б натовпом гномів
У черзі за безсмертям.
Заговори, загукай, закричи,
Не мовчи
Вироком, що не підлягає оскарженню.

НА ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА МАРКІЯНОВІ ШАШКЕВИЧУ В ПІДЛИССІ

Всміхнись, суворий Маркіяне,
Крізь далину років всміхнись!
Прилинь на свято це весняне,
Нащадкам в вічі подивись.

І ти побачиш, як в свічадах,
Те, чим ти жив і чим горів,
Бо стягом підійма громада
Твій невмирущо-гордий спів.

Промов, співучий Маркіяне,
До земляків своїх промов!
Щоб слово віще й полум'яне
Родилось знов, і знов, і знов.

Дай сили і натхнення свого,
Помнож його на наші дні.
Ми чуємо: ідуть в дорогу
Тобою хрещені пісні.

Устань, могутній Маркіяне,
На п'єдестал сердець устань!
Хай зір твій в будучність загляне,
В часи нових ясних світань!

Зведись, безсмертний Маркіяне,
До сонця і вітрів зведись!
Твоє життя для нас жадане,
Жадана співу твого вись!

Іди, заходь у кожну хату,
Так, як Кобзар і Каменяр.

**Тобі, їх побратиму-брату,
Свої серця складаєм в дар!**

**Устань, зведися, Маркіяне,
На п'єдестал сердець устань!**

СНІГОВА МУЗИКА

Ні, не сніжинки,
А звуки арфи
У новорічну ніч
Встеляють землю.
І я іду
Не по сніжному килиму,
А по концерті для арфи,
Розсипаному
На литаврі землі,
По скрипках дерев
І клавішах вулиць.
Дід Мороз диригує
Концертом для арфи
І симфонічного оркестру.
Солістка — Снігуронька.
Вхідний квиток — мрія:
У новорічну ніч
Виходьте з царства
Яги-радіоли
Слухати музику
Казки.

Трьох вітрів запрягайте буланих
В зачаровані сани зими.
Садовіть із собою коханих,
Ніжки їхні вгорніть в килими,
Затуліть в горностаї коштовні,
Щоб лиш брови чорніли із них,—
І хай коні летять невгамовні,
Розсипаючи дзвоників сміх!
Пригорніть ви коханих до себе,
Хай шепочуться ваші серця...
І несе по землі і по небу
Трійка коней розбурхана ця!
Хай мигтять білорізьблені зорі,
Хай вдогін — завірюхи-вовки,
Хай усоте признання повторить
Тихий потиск — розмова руки.
Ні, не смійте сміятись, не смійте!
Будьте лицарем з казки на мить,
У цю подорож дивну повірте...
«Я люблю! Я люблю!» — повторіть.
На високім отім перевалі,
Де зірчасті видніють світи,
Залунають слова ті, кришталі,
Як зуміли ви їх зберегти.
А як ні, то ідіте шукати,
Може, вдасться вам їх віднайти,—
Бо вітрів без них не загнздати,
Щоб у сани чарівні впрягти...

Із книги

"ВІТРИЛА МОЄЇ ДОЛІ"

(1971)

ВІЧНО МОЛОДА

Ти спалах голубих світанків,
Незгасна мрійниця зоря.
В тобі ридання полонянки
І сила — міць богатиря.

В тобі віків залізний клекіт
Акордами бандур звучить,
Ти часу відстані далекі
Долаєш в неповторну мить.

І вже несеться у погоні
По тирсі вихор степовий.—
Козацькі неспокійні коні,
Щоб впасти, наче грім, в траві.

Та ні, нема тобі спочину,
Вишневий сад уже цвіте...
Мою любов, мою єдину,
Здається, цвітом замете.

І крізь вишневі заметілі
Вона мені назустріч йде.
І, як аркан, ті ручки білі
Полоняють щастя молоде!

Ти словом ніжним колисковим
Благословляла нас, дітей.
Ми в тебе вчилися чару мови
Пізнати звучання золоте.

І ти знаменом багровіла
У Жовтня неповторний час,

Ти буревісником летіла,
Як поклик волі, як наказ!

В тобі сплелися воєдино
Журба і радість, сміх і біль...
Нема без пісні України,
Народ без пісні, мов кукіль!

Дзвени, лунай, бентеж і радуй,
Сестрице-подруго труда!
Ти над віками маєш владу,
Ти, пісне, вічно молода.

Ти моє каре сонце,
Ти кара і мука моя.
Моє серце тремтить
На проміннях вій твоїх
Сльозою, яку ти ніколи не зрониш.
Чому? Чому,
Каре сонце, ти мене полониш!..
 Спопели мене, якщо зможеш,
 Обпали мене, якщо маєш силу,
 Каре сонце,
 Сонце покари за сміливість
 Розгадати тайну почуття.
 Чому? Чому
 Каре сонце — проблема життя!
Єдине в Галактиці.
Незнане вченим і фантастам,
Неймовірне, бо придумане мною,
Каре сонце — неможливе сонце,
Неба нерозгадана загадка.
Я підвладний твоїй радіації.
Чому? Чому
Каре сонце — колючка акації?..

ОЧІ СОЛЬВЕЙГ

Північні очі Сольвейг,
Очі чекання і болю,
Небом Півночі стали,
Полярним сявом долі.

Скільки у них зав'юги,
Скільки снігів у них.
Очі — подруги туги,
Мій непрощений гріх!..

Я так і загину в завіях,
Десь на грані полюса...
Сольвейг, моя надіє,
Не чую твого голосу.

Лише холодне сяво
Віями вічних очей
Білу безлюдність розкраяло
На сотні крижин-ночей.

Сольвейг, незбагненна Сольвейг!
Видно, ти в кожного є
Як нездобутий полюс...
.
Сольвейг, зітхання моє!..

Ніби проста й звичайна
Сніжного дня пора.
Давньої казки тайна
До серця зазира.
Йду і ловлю сніжинок
Зіроньку по зорі.
Білий беру ужинок
В пригорщі-ятері.
Юності спогад-усміх
Небо вниз посила:
В танцю легкого русі
Час, що минув, кружля.
Як миготять сніжинки!
Кожна сніжинка — мить.
Час плине без зупинки —
Його не зупинить...
Тануть малі зірчата
Від теплоти руки...
А я хотів зібрати
Докупи всі роки...
Але тремтить рососою
Впійманий мною час.
Казка сплива сльозою
Уже не перший раз.

Одвічне жіноче встає вимагання:

— Кажі мені про кохання!..

Кажі...

Днів кряжі, сумнівів ножі:

Як дням пронестись, проминути,

Коли про тебе від тебе не чути!

Як сумніви дощенту розтоптати,

Коли про тебе від тебе

нічого не знати...

А коли врешті ніч завихриться

в шалі,

Слухай мої всі вимоги,

всі мої печалі,

Зустріч коротка, ніч коротша ще,—

Крик мій, шепіт мій —

Чайка, заблукана в хвощі,—

Моє божище, моє заклинання,

Кажі мені про кохання!..

Кажі...

Сни в іржі, невіри вужі:

Як снам стати голубими плесами,

Коли по них скрипучими колесами

Обози дум, образ й образок валки...

Як вірою невіру подолати,

Коли ця віра трісла на кавалки —

Рідкі червоні серед чорних дати...

Ніч утікає, ти засинаєш,

але тобі не спати,

Ти мусиш, хочеш не хочеш, знати

Мої надії, мої прокльони,

моє благання:

Кажі мені про кохання!..

Кажі...

Доки на віях ночі лише тремтить світання,

Доки в тілах грониться

хмільна жага жадання,—

Хочу,

Нагадую,

Вимагаю:

Кажі мені про кохання!..

Про кохання кажі!..

Закохалась, закохалася...
Сталося
Те, що дуже ти боялася,
І, здавалось, заховалася
За роботу і за мужа.
Ти — спокійна і байдужа,
Що могла серцями гратися
Так, для жарту,
Посміятися.
Сталося.
Сталося.
Що робити?
Спокій на скалки розбитий.
Не зібрати, не поклеїти.
О байдужосте, де є ти?
Не втекти і не сховатися,
Як могло усе це статися
У такої гордовитої,
Не у дівчини, а заміжньої,—
Видно, щось потужне є,
Видно, є розплата в світі
За всі тайни нерозкриті,
Значить, мусило так статися,
І не вдасться заховатися...
Будуть сльози,
Будуть муки.
Будуть довгі дні розлуки.
Будуть сни.
Тривога буде.
Що поробиш,
Коли сталося...
Закохалась...
Закохалася...

Тривожна тризна темних дум —
Невже любов померла?..
І тільки туга,
Тільки сум
Свої розкрили жерла.
І ціляться у сонце, сміх,
В твоє й моє минуле.
В наше прозріння
І в наш гріх
Напружилися кулі.
Ні, я не дам,
Не дам,
Не дам,
Щоб спогад розстріляти.
Любов померла.
І я сам
Іду її ховати.
І чую твого серця стук:
Це крізь кордон розлуки
Ти рвешся,
Щоби жерла мук
В свої закрити руки.

Коли приходить садинокісь,
Вона немов докучний гість,
Який нічого не попросить,
А так сидить,—
Не п'є, не їсть...
Не скаже слова.
А як скаже
Якесь докучливе слівце,
То наче клей
Візьме,
Розмаже,
А ти
Дивись йому в лице.
Не позіхай —
Бо не годиться.
Бадьорся,
Страви подавай...
Не скажеш:
— Аби ти сказився,
Мерщій із хати пропадай! —
А гість сидить
І не відходить.
І що йому
Пора і час...
Він особливої породи,
Якої рід ще не погас.
Отак приходить садинокісь.
Коли відійде —
Не збагнеш.
Це гість такий,
Що довгі роки,
Щоб попрощавсь
Терпляче ждеш...

А потім
Звикнеш
І не пустиш.
Приживсь, проклятий,
І усе!
І як-не-як
Є хтось при хаті,
Що службу
Вірним псом несе!

СОНЯЧНІ АРАБЕСКИ

I

Бджолиний рій сидить високо-високо,
Аж на самісінькому сонці.
Сидить
І гуде.
Внизу
Тупцює пасічник-липень.
Як йому хочеться зібрати
Сонячний рій
І засадити до тісного вулика.
А рій
Не дається.
Йому дуже тепло біля сонячного боку.
Пасічник надів темні окуляри
І сітку.
Тупцює, тупцює,
Але йому не дотягнутись,
Навіть коли позиче в сусіда драбину.
Йому хочеться сонячні бджоли
Запхати до дупла,
Щоб тільки йому
Складали сонячний мед
В соти буднів.
(О людський егоїзме!..)
Як далеко до сонця,
Біля якого гуде бджолиний рій.

II

Місто листом спаленим пропахло,—
Палять спогад про весну і літо
І випалюють з небес блакитні кахлі,
На яких сонця малі відбито.

Це усе, що від тепла лишиться,—
Ти попробуй кахлі ці зібрати,
Ти попробуй у майстрів навчиться
З них склепіння неба змурувати...
Сонце жмуриться розгублено-задимлене,
Десь з димами підповзають хмари.
А воно на кахлі ці задивлене —
Ніби це не діти — яничари...
Як чарує осені алхімія!
Скільки тайни в диму тихім плині...
Кожне дерево, що вже безлисто сивіє,
Вам дає по сонячній кахлині.
Ви ж зумійте ніжно їх узяти,
Ви не бійтесь сонячного гніву...
Можете з них травень змайструвати
У терпку листопадову зливу...

Із книги

"ОДЕРЖИМІСТЬ"

(1974)

* * *

До Леніна іду я за снагою,
До Леніна за правдою іду!
Його поради все життя зі мною
Думкам карбують впевненість тверду.

До Леніна іду я за натхненням,
За мрією, за піснею іду.
З його діянням і його найменням
Ніде я не спіткнуся, не впаду!

До Леніна іду я за весною,
За вічною несхитністю іду.
В годину праці і в годину бою
Дає він гарт, завзятість молоду!

Ленінська дорога —
 єдина дорога,
на якій не заблукаєш
 на манівці,
Єдина дорога,
на якій не зіб'єш серце
 об каміння неправди,
Єдина дорога,
на якій не застрянеш
 в болоті сумнівів,
Єдина дорога,
на якій не прийдеться
 оминати калюжі невіри,
Ленінська дорога...
Вона пряма,
 вона широка —
І йде вона завжди вгору,
 вгору, вгору!..

ГОЛОС ЛЕНІНА

Голос Леніна чітко
лунає крізь роки
І відлунням тривожить
думок глибину.
Доки чую цей голос —
відчуваю неспокій,
Що не сплачено борг,
не покрито вину,
Що бажання були —
та хотіння не стало,
Що багато ти мріяв —
а мало здійснив:
Часто будні кроїв,
під буденне лекало,
Не по мірці великого
із вогню їх ліпив!
Говорив ти собі:
я звичайна людина,
А звичайна — не просто
це хліба жувач,
А це світу складна
і важлива частина,
І не іграшка Часу —
пінгпонговий м'яч!
Може, дріб'язком пам'ять
твою замітало,
Засипав під промови
юнацький порив,—
А життя нам дано —
ой як мало, як мало...
Якби навіть востократ —
все одно мало жив,

Щоб сплатити усе
і сказати нащадкам:
— Революції я
все до йоти віддав!
Міст у будучність зводив —
не вузесеньку кладку.
Ні, не тлів у житті.
А горів я! Горів!

Голос Леніна чітко
лунає крізь роки:
Твоя совість говорить.
Твоя правота.
Доки чую цей голос —
буде вічний неспокій.
Буде дума вселюдська.
Буде мрія крута!

* * *

Глибини часу не міліють,
Коли над ними бистрина.
Коли вкладеш у дійсність дію —
В житті нема хиткого дна!
Висоти видно понад обрій,
Коли прозора яснота.
Не блякнуть справи й мрії добрі,
Коли їх осява мета.

НОВИЙ РОЗДОЛ

Там, на безплідне поле,
щедрі прийшли жнива,
Бо ж і безплідне поле
в праці людей ожива.
Так на мочарах-багнах,
там, де Дністер проплива,
Доля твоя, Роздоле,
стала, як день, нова!
В темних таїлась надрах
казка вогню ясна,
Що, як диво жар-птиця,
сяяла чарівна.
Ні, не пекельним сміхом,
ніби страшна мана,—
Сірка із надрів рвалась,
наче крізь лід — весна!
Що? Недостойно пісні?!
Звісно, що сірка — не цвіт,—
Але без неї блідо
мався б наш білий світ.
Бо ж слава добра сірки —
хімії це зеніт!

Славлю серце натхненне,
що в комунізм зове!
Славлю, Новий Роздоле,
все, що в тобі нове!
Хай же, Новий Роздоле,
в дійсності казка живе,—
Могутнім плином сірка
хай, мов Дністер, пливе!

XX ВІК

Двадцятий вік — вік звершень і задуми.
Вік роздоріжж. Надії віщий вік.
Його напруга б'є шаленим струмом,
Не даючи примружити повік.
Напнуті нерви струнами тремкими.
Клітини мозку вуликом гудуть.
І тиснуть будні брилами важкими
Людського серця пелюсткову суть.
Скривавлений, придавлений, замучений,
Повергнутий в ярмо, закутий в гніт,
Але нескорений, незламний, неприручений —
Завжди із сонцем ясноликий світ!
Двадцятий вік — вік молодої сили,
Котра кипить, нуртує вглибині.
Його до льоту дужо підхопили
Червоні сурми, бунтівні вогні.
Двадцятий вік — це дума Іллічева,
Його безсоння, мрія, мисль його творінь.
Встає бурхлива провесінь Жовтнева,
Як прапор всіх прийдешніх поколінь.
Двадцятий вік приходиться комуністом,
Щоб ствердити в усьому й скрізь життя!
Його душа — крилатий правдовісник,
І одержимість — це його буття!

КОЛІР МОЄЇ ВІТЧИЗНИ

Не з голубої висоти,
А з серця свого злету
Країну рідну бачиш ти —
Єдину на планету!

Червоним кольором сія
Вітчизна в нас на карті,—
Тому, що кров її — твоя,
Всіх, хто Вітчизни вартий!

Бо ж мало сином наректись,
Її любити в свята.
В потребі, як батьки колись,
Її кров зумій віддати.

Своє життя до краплі все
Віддати безіменно,
Щоб матері ясне лице
Ніякий біль не темнив.

Моя Вітчизна — безліч барв,
Але вона — червона,
Бо їй ту барву Жовтень дав
Для всіх народів грона.

ТРЕТІЙ

Обійнявшись, як найкращі друзі,
В холі ходять сивий дипломат
З юнаком, що тільки з інституту
Перші кроки робить за кордон.
Сивий дипломат — не те, що з друзів,
Але він реально бачить світ...
Відкіля він? Чи це так важливо?..
Тут панує мудрість, хитрість, такт...
А юнак, він ще у комсомолі,
В нього все ще — ніби семінар...
Перша зустріч з славним дипломатом
З табору недружніх нам держав!
Сивий ніжно сить плете облесну,
Ніби із трояндних пелюсток.
Згадує він молодість: «Майнула,
А у вас, мій милий, травня час!..
Перед вами — світ, жінки, кар'єра,
А у мене все уже позаду —
А було... було. Міраж все, згадка...
Як там кажуть, у Союзі в вас,
Поділитись досвідом я можу.
Тут світогляд, друже, ні при чім»,—
Ну, і дотеп тут сипне гостренький,
Ну, і випадок цікавий розповість.
Слухає юнак. Це теж наука:
Дипломату треба слухать вмить.
Та і сивий у батьки годиться.
Що із того, що не з дружніх він.
Ми ж бо звикли старість шанувати,
Старших поважати, мов батьків...
Дипломат — за віком майже батько...
Свого ж батька хлопець і не знав,

Народився, коли той загинув,
І без батька сиротою ріс.
І тому до старших особливо
У душі у нього сентимент,
Десь він із дитинства залишився,
Коли батька в кожному дяді звав.
Все це заховала підсвідомість,
А від неї, звісно, не втечеш...
Сивий дипломат згадав нещастя,
Так, війну, війну і ще раз ту ж війну...
Але ми із вами мирні люди,
І наш фронт — розмова ця, цей хол.
Містика тут, звісно, ні до чого.
І чи хто помітив — не скажу,
Як ввійшов військовою ходою —
Крапля в краплю в хлопця — лейтенант,
Підійшов і сивого він руку
Із плеча юнацького прийняв.
І незримо третім поміж ними
Не залишив до кінця цей хол.

ЦІ СЛОВА — НЕ З ПРОМОВ ДИПЛОМАТА

Замість виступу в IV Комітеті
Генеральної Асамблеї ООН,
який займається питаннями
остаточної ліквідації колоніалізму

Ще земля набухає болем,
Ще земля роз'їдається горем,
Ще неволя важкою долею
Повиса тягарем над Анголою,
Ще в далекій нужденній Намібії
Ходять діти сухітно безхлібнії,
Ще під сонцем гарячим Родезії
Кров не сохне на катовім лезі!
О прокляття найгірше — колонія!
Ти тавром запеклося в історії,
Ти ятришся пекучою раною,
Ти приходиш, як мука, незваною.
Не даси нам спокою-спочину,
Аж покіль не дійдеш до загину.
Підіймаються в бій партизани,
Щоб навіки порвати кайдани,
І у хащах вони непролазних,
У болотах і джунглях заразних
Свою молодість — міць буревійну
Віддають за вітчизну омрійну.
Ці слова — не з промов дипломата,
Бо закон тут єдиний — розплата!
За дітей, що не вміють читати,
І за пісню, узятую за грати,
За концтабірну лютість нацистську,
За розстріляну з неба колиску.
Вам, повсталі, хай щастям ясніє
Наш Сімнадцятий заклик дії,
Наш Сімнадцятий віщою правдою,
Що майбутнє народу підвладне є!
Зникне слово «колонія» з мови.

У архівах зітліють промови,
У яких перекинчик без стиду
Благодать захища геноциду...

Моє слово — це слово народу,
Що в борні сам утвердив свободу.

ПОЗИВНІ АТТИКИ

В серпні 1971 року світ потрясла звістка про розстріл американською поліцією в'язнів тюрми в м. Аттика, які збунтувались, не витримавши нелюдських знущань.

Коли розстрілюють тюрму,
Тоді утверджують свободу.
Коли розстрілюють в тюрмі,
То б'ють по совісті народу!
Планета кров'ю набуха,
Стає багрянисто-кривава.
Її так бачать в небесах,
Хоч в неї — голубої слава.
Незнані привидні світи
Тоді десь на трагічній хвилі
Приймають, мов хорал святий,
Останні подихи безсилі.
Кладуться на екран вони —
І в кожному доля невідома:
Чиїсь там думи, мрії, сни,
Чиясь смертельна мука-втома...
На кожній долі — тінь од ґрат,
На кожній долі — дріт кільчатий...
Далекий галактичний брат
Не може це спрограмувати...
Не може вкласти в формул ряд,
В чіткі математичні коди
Отой жахливий листопад,
Оті криваві непогоди.
Йому ніколи не збагнуть,
Чому на голубій планеті
Від Аттік позивні ідуть,
Волаючи: «Свободо, де ти?!»

На овиді

горять хрести ку-клукс-клану.

Вони випалюють свій обрис

У темній стіні ночі.

Але і за стіною — темрява.

І ніч з амбразами хрестів,

Випалених людською темною злобою,

Стоятиме чорною Голгофою

Для чорних людей.

В АРРОВ-ПАРКУ

У відпочинковій оселі прогресивних
слов'янських організацій в Арров-парку
під Нью-Йорком встановлено бюсти
Т. Шевченка, О. Пушкіна, У. Уїтмена,
а нещодавно й бюст Янки Купали.

...І зашемеріла білоруська мова
Купали тихою журбою,
І забриніла білоруська мова
Струною вічності — вербою...
І усміхнулась білоруська мова,
Мов сонце в Свितязі при сході,
І заясніла білоруська мова
Отою силою, яку зламати годі...

І дивно, і незвично стало —
Десь під Нью-Йорком серед гаю
Почути те, що прозвучало,
Мов клич, з Купалиного краю,
Що відгомін несло недолі
З минувшини пільми глухої
Сльозою стоптаної долі,
Років злиденщини гіркої.
Я був у емігрантським колі
У Арров-парку, там в громаді
Братів слов'ян, сердечних друзів.
Там, де Шевченко на леваді
Піднявся в огненній потузі,
І Пушкін в мрійному пориві
З Уїтменом з'єднався рідно.
Поети завжди тим щасливі,
Що їм ніде не будь нарізно!
Дзвеніла білоруська мова
Мостом-веселкою над світом.
З Радзіми барвінковим словом
Йшов Янка з усміхом-привітом!

Священна мить, лиш серцю зрима:
Уолт, Тарас і Пушкін ждали
Приходу свого побратима,
Сябра сердечного — Купали!

ЕДМОНТОНСЬКИМ ДРУЗЬЯМ

Мене обпікає канадська зима
Вітрами із прерій і пущ,
Мене обпікає канадська зима
Сльозами загинулих душ.
Не вітер голосить у білій п'їтьмі,
Не валить буран-сніговиця,—
Діди і батьки,
Матері із дітьми
Лягають на землю,
Впадають грудьми,
Щоб хоч би землею зігрїться.
Вони — ці замети,
Вони — ці кущі,
Що поруч біжать з колїєю —
В вагон,
У бидлятник,
Назад їх впустїть,
Вернїть на Україну з сім'єю...
Їх кинули тут,
На пустинний гомстед¹:
На, маєш, небоже,
Негоже комусь!
Ти, кажуть, як бджїлка,
Збирай собі мед —
Утверджуй в Альберті
Залишену Русь!
Вагони відходять
Із свистом глузливим —
Тут маєш ти жити
І бути щасливим!

¹ Гомстед — ділянка землі (англ.).

Вони на колінах
По шпалах повзуть.
А віхола студить
Їх страдницьку путь.
Ніхто не почув,
Як волали до бога.
Мовчала залізно
Залізна дорога!
Мов привиди десь там
Снували буфало¹.
Щось вило далеко
І близько лякало.
Вони ж — емігранти —
Мов баби-сніжниці,
Чекали на чудо
Чи смерть в чужениці.

Мене обпікає канадська зима,
Пече, мов злощасний
Отруйливий плющ.
Сльозу я стираю
З очей крадькома,—
А жахи повзуть із заметених пуц.
В мерзлоті камінній,
У грудді твердім
Громада кротами
Гризе собі дім.
Ніхто з них не думав:
Землянки поріг
Для веж хмарочосних
Фундаментом ліг.
Ніхто з них не думав,
Ніхто не гадав,
Що долі своїй він
Тут яму копав, ·

¹ Б у ф а л о — бізони (англ.).

Щоб з неї підняться,
Пустити коріння,
Яке проростає
З дрібного насіння —
Щоб кроною-гіллям
До неба звестися...

Та це все пізніше.
А зараз дивися
І в серце вбирай —
Вони емігранти.
Не їхній це край!

Далека Канада,
Зав'южна зима.
Були піонери.
Дивлюсь — і нема.
Навколо замети.
Буксує машина.
Питаюся друзів:
«Де ваша родина?
Куди ж подівались?
Хто міг їх змести?!»
І хтось з них говорить:
«Тут буде музей,
Як згадка болюча
Про наших людей...»

...А віхола крутить,
Сплітає хрести...
Було і минуло,
Було і нема.
В заметах Канада.
Далека зима.

«ПОВІЙ, ВІТРЕ, НА ВКРАЇНУ»

Та пісня —

кладка над проваллям часу,
Вузенька кладка над материками,
По ній пройде, свою несучи масу,
Найважче в світі горе у безтямі.
Та пісня —

пам'ять,

спогад,

тиха сповідь,

В ній молодість, якій зів'яли крила.
Вона людського болю грізна повідь,
Яка сніги мовчання розтопила.
Для кожного у ній своя розлука,
Своє, колись загублене кохання,
Вона — тремтлива тятива у лука,
Якій стріла зірвалася зарання.
Я чув її в зав'юженій Канаді,
В Америки машиннім божевіллі,
Її співали, наче на леваді,
В червневому зеленому похміллі...
Співали пісню, ні, співали тугу,
Трагедію любові чи народу?!
А вітер віяв крізь холодну хугу,
Крізь відстаней зловісну непогоду.
Ця пісня в невідступному пориві
Настирливим, нев'янучим мотивом
Заглушувала шлягери крикливі
Печальної закличності приливом.
Хоч посилай не посилай ти вітру,
А він не повертає з України,
А він пекучих сліз розстань не зітре,
Тож, замість вітру, пісня хай полине!

Ти вічний лист, лиш на одну адресу,
Українська пісню на усіх широтах!
Лети під неба України плесо,—
Зваж на благання,— тільки з поворотом!..

Було часу так мало...
О як мало було!..
Понад нами шуміло,
Гуркотіло, гуло.
Десь гроза наближалась.
Хмарно супився вечір,
І лягала грозівість
На твої тихі плечі.
І в очах раз за разом —
Блискавиць неспокійність.
І була до грози ще
Погрозова покірність.

НОСТАЛЬГІЙНЕ

Місто в сітях дощу —
І не ждати йому допомоги.
Вітер болю не вщух
Над пощербленим бруком тривоги.

Сумно в фарах застиг,
Мов бурштин із далекої ери,
Сонця здавлений крик —
Птах безкрилий, безперий.

Я у сітях дощу,
Мене осінь жорстока впіймала.
Я їй викуп свій смутком плачу,
А його їй замало, замало...

Вривається подихом вітру
в кімнату далекий гул —
Терпке неспокійне безсоння
до мене приходять впритул.
В мої розбентежені думи,
у мій розтривожений сум,
Немовби розвіяти хоче
розбурханих сумнівів тлум.
І хочеться вийти з кімнати,
зловити самотнє таксі,
Почати розмову з шофером,
забувши сказати «везіть...»
Про що? — тільки ніч буде знати
й здивований хлопець-шофер.
А може, йому не звикати
до тих опівночі химер...
Людина виходить з кімнати,
несучи безсонний біль.
Не треба її питати,
куди, і чому, і відкіль...

НЕБО З ОДНОЮ ЗІРКОЮ

Небо з одною зіркою
Висне над головою.
Небо з одною зіркою
Вічно іде зі мною.

Небо з одною зіркою.
Де б ти не був — воно.
Небо з одною зіркою —
Наче криниці дно.

Небо з одною зіркою —
Виклик законам світу.
Небо з одною зіркою
Мріям моїм відкрито.

Небо з одною зіркою —
Як невідступна тінь.
Небо з одною зіркою —
Вітчизни тремка теплінь.

Небо з одною зіркою.
З безліччю гроз і хмар.
Небо з одною зіркою —
Життя найдорожчий дар.

Небо з одною зіркою,
Де б я не був, зрина.
Небо з одною зіркою —
Бо в світі вона одна!

Із книги

"ГРАНІ ВІКУ"

(1976)

* * *

Комуністичний вік — моя задума,
Моє тяжіння і моя снага.
Його буття пливе живущим струмом
По руслу, що крізь душу проляга!

Стоїть обеліск, і на нім імена,
Які вкарбувала священна війна.
Стоїть обеліск, а над ним небосхил
Крило простягає до галицьких сіл.
Стоїть обеліск, в нім скорбота німа,
Що в селах Алтаю синів тих нема.
Вони тут не сіють, вони тут не жнуть,—
Лиш вогники-квіти їм люди кладуть,
Лиш сльози вмивають синів імена,
Що їх із собою забрала війна,
Що їхні серця уже довгі літа
Земля українська в собі пригорта.
А вітер приносить з далеких країв,
Як відгомін давніх кривавих боїв,
Російське їх слово, братерський їх зов:
— Не мертві — живі ми, як наша любов,
Яка на Україні в світанках пала,
Щоб вільна Україна у щасті жила!

А світ приходить задумою лютою
В стражданні планети туго напнутою.
А він невідступно в тобі і з тобою
Вібрує і стогне в клітинах добою.
З далекого Чілі крізь магму планети
Звучання свердляться в єдиному сплеті:
Гримлять нестихаючим поступом битви
Їх мужні та горді нескорені ритми.
І посвистом кулі фашистського ката,
І словом, в якому клекоче розплата,
І криком замучених в ночах тривожних,
І матері віщим прокляттям безбожним,—
Розп'ятої пісні обірваним тоном,
Серпанком тремтять голубим світанковим,
Квилінням народжень, смертей заповітом,
Нерудиним серцем, що дзвонить над світом,
Кличем комуністів з когорт Корвалана.
Звучить революції мова багряна!

Священні дружби заповіти,
Що нам навіки Ленін дав,
І ми, народів різних діти,—
Єдиного металу сплав,
Якого міць і дужа сила,
Гартована в боїв огні,
В труді небачено зміцніла,
Кувалась дзвінко в ритмах днів.
І нас нікому не здолати
Ні атомом, ні словом лжі,
Іржавим розбратом проклятим,
Колючим скальпелем межі.
Бо міць в надтвердості цій має
Глибинне ніжності єство,
Яке любов'ю окриляє
Союзу рівних торжество.

О перших зошитів з віршами
Далека земле в юності серпанку,
Відкрита і залишена безповоротно
В просторах часу,

знов одкриєсь мені!

Рядки, що наче острови в архіпелаги
Єдналися в натхненному творінні,
Щоб зеленіти почуттів травою
Під леготом кохання, світла й болю,
Під шторами ненависті і битви.
Далека земле в юності серпанку.
Ніколи не старіюча і вірна
Поезії в кипінні первозданнім,
Прийми мене вітрильником бентежним,
Щоб знов прийти

і знов тебе відкрити...

ЗЕЛЕНИЙ ПРОМІНЬ

Останній промінь сонця — зелений.
Якщо його побачиш — щасливим будеш.
Латиське повір'я

Коли сонце золото висипле
До останньої аж краплини
І залишиться в нього лиш виснене
На траві у досвітні хвилини.
Сни залишаться в сонця палкого
Про кохання його найперше —
Про весну, про зелену тривогу,
Нижний спогад, що час не стер ще.
Сонце в промінь зелений сховає
Усміх свій у порі смеркання,—
І хто прагне знайти,— хай шукає
Світанкове його кохання!
Коли сонце заходить у море,
Шле проміння своє останнє,
Що на хвилях, як трепетні зорі,
В золотому згоряє змаганні,—
Ти знайди у промінному грищі
Той прощальний сонячний спалах —
Промінь сонця зелений незвично,
Доки в море ніч не сховала.
Промінь сонця останній зелений,
Що на мить заіскрився в воді,—
Є легенда про чар незбагнений,
Ним захований віщо в собі.
Блиск його упіймай бистролетний,
Блиск його в своє серце вбери —
І тоді вічне щастя знайдеш ти.
Вічний жар молоді пори!

...Як весна, як луги і діброви,
Має бути зеленим промінь!
Як несміливість перша любові,
Має бути зелений промінь!

Із книги

"ПОЕЗІЇ"

(1977)

СВИТЯЗЬ

Свитязь — на Україні,
Свитязь — на Білорусі,
Озера в назві єдині,
Озера в красі єдині —
На Білорусі,
На Україні.
Назва здревле слов'янська
Говорить до нас билинно:
Свитязь твій, Білорусе,
Свитязь твій, Україно.
В плесах-свічадах видні
Горді казкові брами,
Озера — щити блакитні,
А береги — мечами...
Свитязь — душа народу,
Може, так зветься здавна,
Може, її так назвала
Колись Ярославна?!
Свитязь — душа народу,—
Бо що ж від озер чистіше?!
А може, мрія народу.
Бо що ж від озер ясніше?!
А може, сила народу,
Бо їх не іспить нікому,
Свитязь — усміх народу,
Промінь в серпанку легкому.
Змивають Свитязі світлі
Довгих розлук знемогу,
Ловлять у сонячні сіті
Радість мою і тривогу.
Джерела в озер єдині,
З найглибших вони — глибинні,
Братерства вічного витязі,
Не обміліють Свитязі!

ЇХНІМ ДІТЯМ

Буржуазні націоналісти
всіляко намагаються одурманити
молодь наклепами на Україну.

Не хуйте словом України,
Не ідїть слїдами ви батьків,
Бо і слїд по вас тоді загине
У калюжі забуття гидкій!
Не вбирайте наклепів отрути,
Дочки і сини, в своїх батьків,
Бо владе на вас розплата люта
Із тавром ганебним — байстрюки!
Щоб про вас, як правнуків поганих,
Не казали в світу суєті,
Що забули материнські рани,
Материнські сльози золоті!
Хай Шевченка благовість висока
Ваші душі світло осїя,
Щоб у них своє кубло жорстоке
Не звила запродавства змія!
Нашу пісню, нашу рідну мову —
України віщій, вічний дар
Ви плекайте ніжно, колисково,—
Для прозріння в них шукайте старт.
Правда, тільки правда дасть вам силу,
Правда, тільки правда над усе!
Лжі батьків копайте ви могилу,—
Ваша юність в правді хай росте!
Україна — не абстрактне слово,
Україна — не могильний дзвін,
Україна — не стареча втома,
Україна — не гіркий полин!
Україна — мрія і надія,
Україна — стяг на висоті,
Україна завжди тих пригрїє,
Хто пориви їй несе святі!

Україна — завжди добра мати,
Що зустріне і простить в біді,
Та вона уміє проклинати
Ницості і зрадництва плоди!
Не роздор, не сум, не роздоріжжя
Їй судилось на стрімкім путі,
А братерства животворне збіжжя
Урожайно сіяти в житті!
Україна — світ комуністичний.
Україна — у майбутнє хід.
День її встає в красі величній
Щедрим злетом неповторних літ!

Сизе полум'я — очі твої,
В сизім полум'ї весь я горю
І запалюю серце своє
Сизим полум'ям, сизим вогнем.

І стаю я, немов смолоскип,
Що коханням освічує шлях,
А все винні в тім очі твої,
Що палають тим сизим вогнем.

Хто сказав, що холодним він є,
Що лиш золотом справжній пала?!
Я лиш знаю: існує одне.—
Сизе полум'я з сизим вогнем!

Я на виду у всього світу
Тебе, кохана, б цілував.
Я на виду в усього світу
Всі квіти світу б дарував.
Я на виду в усього світу
З тобою гордо би пройшов.
Я б на виду в усього світу
Свою оспівував любов.
Але є вічна таємниця,
Котру, як лицар, бережу.
Але є вічна таємниця,
Яку й на пласі не скажу!..

Чому ж до болю хочу я
Кричати всім твоє ім'я?!

Чого боїшся слова про любов? —
Скажи мені.
Невже слова сказати більше можуть,
Ніж ми самі.
Невже слова перекреслять те, що осяює
Уста твої,
Коли всміхаєшся звабливо.
Невже слова перекреслить можуть те, що говорять
Очі твої,
Коли в них сходить сонце,
Коли в них народжується день,
Коли в них назріває гроза,
Коли в них встає райдуга,
Коли в них спалахують зорі,
Коли вони вбирають у себе сни
Про нашу майбутню зустріч..
Чому ж боїшся слова про любов.
Коли твої руки, які обіймають мене,
Говорять найніжнішою мовою пальців,
Що ти — моя;
Коли твоє волосся шелестить травневою зливою,
Що ти — моя;
Коли груди твої, спрагли ласки,
Кричать мені,
Що ти — моя!

Чого ж боїшся слова про любов...

Хвилинні стрічі. Мало їх. Замало...
Та в них — здіймаю з вічності забрало:
Хай дивиться і заздрить вічність нам,
Тим зустрічам, тим бистролетним снам!
Адже вони у нас безмежніші та дужчі,
Ніж всі літа минулі і минущі.
Хвилинні зустрічі: чекання і розстання,—
А поміж ними — спалахи кохання,
Мов зорі, що народжені вогнем,
Єднаєтесь в сузір'я осяйне!

* * *

Мужність перевіряється ранами.
Східна мудрість

Мужність перевіряється ранами.
Біль долаючи, терпи!
...А я хочу радості весняної
З бруньок присмаком терпким!..
А на серце моє рубцями
Біль планети і біль життя...
І шматує, немов кліщами,
Мене пам'ять без забуття...
Забуття ж — то анестезія —
Порятунок від усіх негод.
Та прийняти її не смію,
Коли пам'ять — це мій народ!
Коли пам'ять встає минулим,
Що пропалює Вічним вогнем;
Коли років свинцеві кулі
Ціляють влучно усе в одне,—
Усе в серце, усе в єдине,
В яким жити б любові лиш,
А любов — то ж і біль Батьківщини,
Наче в пісню устромлений ніж.
У ту пісню, що з крові битов,
У ту пісню з мозільним трудом,
У ту пісню, як в рану розкрити
Входить ніжність вселюдським добром,—
У ту пісню, якою Хара
Рук обрубки забинтував;
У ту пісню, що від удару
Стала, як надтвердий сплав.
Тому пісня не може стогнати,
Хоч із болю вона вироста.
Треба мужність піснями звіряти —
Ось в чім істина є свята.

З М І С Т

В. К о р о т и ч. Поет Возз'єднання 5

ІЗ КНИГИ «ВЕРЕСЕНЬ» (1949)

- «Прозорий вересень...» 9
«Доносить вітер із Підзамча...» 10
«Я мову братньої Росії...» 12
Лист другові 14
Прапор над містом 15
Москві 17
«Коваль кував новий леміш...» 19
«По розораних межах шумлять пшениці...» 20
Землячка 21
Яблука 23
Нічліг 24
Партизанська 25
«Чи бачив хто із вас тепер...» 26
«Розквітають вишні...» 27
«Ледь-ледь зелені клени...» 28
«Я так люблю світанків час...» 29

ІЗ КНИГИ «СВІТАНКИ» (1950)

- Брати 31
Лампочка Ілліча 33
«Коли сурмач у ніч глуху...» 35
Місто над Невою 36
Березень 37
Щорсівська 38
В білу ніч 39
«Сонячне озеро світ залило...» 40
«У саду прив'яли трави...» 41
Маяковський у Львові 42
«Народна воля і хотіння...» 44
«О яблуневий ніжний квіт...» 45

ІЗ КНИГИ «ПІСНЯ ПРО ВОЛЮ» (1953)

- Моя любов 47
Рідна столиця 49
Майбутній Львів 50
«Краплину сонця в лампочці замкнули...» 51
Серце Каменяря 52

Кленові листочки 53
Ярославу Галану 54
Тим, що боролись 56
Колискова 58
Товариш Кузьма 60
Священний хліб 62
Здрастуй, Волинь! 64
Львівські вечори 67
«Ні, не букет я тобі принесу...» 68
«Зріють полуниці, і квітує жито...» 69
«Трамвайна зупинка» 70
Вечір над Збручем 71
Ровесникам 72
«Майбутнє — не просто той завтрашній день...» 74

ІЗ КНИГИ «ВОГОНЬ» (1956)

Люблю 77
Межа 78
Зорі над Бугом 79
Слово про возз'єднання 81
Рокотали, гриміли бандури 83
Мій далекий земляк 84
Сурмач 85
Над «Кобзарем» 86
Могила на узліссі 89
Кисень у подушці 90
«Зітхали глухо десь діброви...» 92
«Одноманітно сніг лапятий...» 93
«Занесло, зав'южило дороги...» 94
Ярославна 95
Земля Лесина 97

ІЗ КНИГИ «Я — СИН УКРАЇНИ» (1958)

Вулиця Руська 99
Чужий 101
Пам'ятай! 103
Відповідь пану Богдану Кравціву... 104
Бути, як він 105
«Дороги ще не сходжені...» 106
«О пісне українська! Дзвінка, невмируща...» 107
Дорогами Франції
 Про гордість 108
 Голуби 108
 Готика 109
 Гостюєм у докерів 109

- Я вже не турист 111
«Твоїх очей серпневе передгроззя...» 112
«Перші айстри в саду...» 113

ІЗ КНИГ «ПОРА ЛЮБОВІ» ТА «ЦВІТ ЖОРЖИНИ» (1960)

- «Ти джерело, ти бистрина...» 115
Легенда («Колись давно по галицькій землі...») 116
Ракеті — зорі радянській 118
«Земля бринить струною під ногами» 119
«Людина розправляє крила» 120
«Знову, Львово, ти мені відкрився...» 121
Замість вінка Юліушу Словацькому 122
«Хвилина до хвилини...» 123
«Що діється нині зі мною?..» 124
«З весняним громом вас...» 125
«Ідуть дощі» 126
«Цвіт жоржини — то осінній цвіт...» 127
«Земляк» 128
Пам'яті Лесі Українки 130
«Ідуть листи зі Львова...» 132
«Ночі, ночі березневі...» 134
«Музика плинула, плинула...» 135
«І сонце, і вітер, і море...» 137
Сонце в грудях 138

ІЗ КНИГИ «ГРУДКА ЗЕМЛІ» (1962)

- «Галактики давно погасли...» 141
«Ні, не в краплі води...» 143
Фортеця в Кам'янець-Подільському 145
Червона кров землі 147
Два крики моєї вулиці 150
Маяки 151
«Якби отак за місто вийти» 152
Кроки 153

З а к а в к а з ь к и й т р и п т и х

- Тбілісі 155
Єреван 155
Нахічевань 156
«Стріли кранів...» 157
«Є потиск рук, що сили додає» 158
«Випадкова зустріч...» 159
«В цій тихій хаті більш нікого...» 160
Листи 161
«Горобці щебетали на морозі...» 162

Законсервований час 163
Майбутнє кличе 165
«Ти несеш на своїх плечах...» 167
«В червневій ночі мій неспокій...» 168

ІЗ «КАНАДСЬКОЇ КНИГИ» (1963)

Присвята 171
Прощання 172
Стерня чужини 174
Канадські співанки 175
Реквієм 177
Шевченковій вербичці 180
«У чужомовнім крутежі...» 181
«Українська пшениця...» 183
Пісні старого лісоруба 184
Ресторатор-людоїд 186
Повернення 189
Латка 191
Гостина 194
«На сцені львівського театру...» 196
«На стерильних полях у чужій стороні...» 197

ІЗ КНИГИ «ВАТРА» (1966)

Ватра палає 199
«Благословенне будь, зерно!» 200
«Ліси, легендарні ліси...» 201

З «болгарської сьюїти»

 Фіолетовий сон 202
 Пісня капітана 203
 Монолог до кам'яної ріки 204
На відкриття пам'ятника Маркіянові Шашкевичу в Підлиссі 206
Снігова музика 208
«Трьох вітрів запрягайте буланих...» 209

ІЗ КНИГИ «ВІТРИЛА МОЄЇ ДОЛІ» (1971)

Вічно молода 211
«Ти моє каре сонце...» 213
Очі Сольвейг 214
«Ніби проста й звичайна...» 215
«Одвічне жіноче встає вимагання...» 216
«Закохалась, закохалася...» 218
«Тривожна тризна темних дум...» 219
«Коли приходять самотність...» 220
Сонячні арабески 222

ІЗ КНИГИ «ОДЕРЖИМІСТЬ» (1974)

- «До Леніна іду я за снагою...» 225
«Ленінська дорога — єдина дорога...» 226
Голос Леніна 227
«Глибини часу не міліють...» 229
Новий Роздол 230
XX вік 231
Колір моєї Вітчизни 232
Третій 233
Ці слова — не з промов дипломата 235
Позивні Аттики 237
«На овиді горять хрести ку-клукс-клану» 238
В Арров-парку 239
Едмонтонським друзям 241
«Повій, вітре, на Україну» 244
«Було часу так мало...» 246
Ностальгійне 247
«Вривається подихом вітру...» 248
Небо з одною зіркою 249

ІЗ КНИГИ «ГРАНІ ВІКУ» (1976)

- «Комуністичний вік — моя задума...» 251
«Стоїть обеліск, і на нім імена...» 252
«А світ приходить задумою лютою...» 253
«Священні дружби заповіти...» 254
«О перших зошитів з віршами...» 255
Зелений промінь 256

ІЗ КНИГИ «ПОЕЗІЇ» (1977)

- Святий 259
Їхнім дітям 260
«Сизе полум'я — очі твої...» 262
«Я на виду у всього світу...» 263
«Чого боїшся слова про любов?» 264
«Хвилинні стрічі. Мало їх. Замало...» 265
«Мужність перевіряється ранами» 266

РОСТИСЛАВ АНДРЕЕВИЧ БРАТУНЬ

Сочинения в двух томах, том I
СТИХОТВОРЕНИЯ

Издательство «Дніпро»
(На українском языке)

Редактор Л. С. М а л а х о в а
Художник В. М. Д о з о р е ц ь
Художній редактор І. М. Г а в р и л ю к
Технічний редактор О. Г. Т а л и з і н а
Коректори Г. І. К р и в о п у с к, С. І. Х а р ч у н

Інформ. бланк № 865
Здано до складання 20.12.78.
Підписано до друку 07.05.79. БФ 01202.
Формат 75×90^{1/32}.
Папір машинно-крейдяний.
Гарнітура журнально-рублена.
Друк високий.
Умовн. друк. арк. 10,625.
Обл.-вид. арк. 7,834.
Тираж 14 000. Зам. 8—290. Ціна 1 крб.

Видавництво «Дніпро»,
252601, Київ-МСП, вул. Володимирська, 42.

Київська книжкова фабрика «Жовтень»
республіканського виробничого об'єднання
«Поліграфкнига», 252053, Київ, вул. Артема, 23а.

Братунь Р. А.

Б87 Твори у двох томах. Том I. Поезії.— К:
Дніпро, 1979.— 271 с.

До першого тому ввійшли вибрані поезії з попередніх книжок, в яких поет, співець радянської зорі, яка зійшла над західноукраїнськими землями у вересні 1939 року, оспівує Комуністичну партію — натхненницю возз'єднання українських земель у єдиній Українській державі, дружбу радянських народів-братів, а також інтимна лірика.

Б 70403—079
М205(04)—79 67—79

4702590200

У2

1888.